

Piet. 4° 64.

CONCIO
POENITEN-
TIALIS,

Super dicto Paulino ad Ebræos

Cap. VI. versu 4 - 8.

Apud Hemipolitanos

In

Æde D. VIRGINI Sacra

d. 4. Martii A. 1711.

habita,

Et, ex quorundam desiderio,
publici Juris facta.

Autore

Samuele Christiano Zeuber/Theol.

Doct. S. Reg. Maj. Boruss. Consil. Con-
sistoriali, & per Princip. Halb. Comi-
tatusq; Rheinstein & Hohnstein

Gen. Superint.

HALBERSTADII,

Typis Carol. Schildbach. Reg. Boruss. Typogr.

ADMODUM VENERABILIS
SPLENDIDISSIMIq;
CAPITULLI,

Qvod Halberstadii
DIVÆ DEIPARÆq; VIRGINI
inscribitur

DECANO & CANO-
NICIS

GENEROSISSIMIS, SPECTA-
TISSIMISq;

AMICIS FAUTORIBUS

Hunc
in Æde ipsorum Collegiata
habitum sermonem,

Velut
mentis addictissimæ tesseram,

dat, dicat, dedicat

AUTOR.

Votum.

Pater ille misericordiarum, qui convertentem gratiam lapsis peccatoribus, & præservantem stantibus, illam ad pœnitentiam, hanc ad perseverantiam, & potest solus & vult clementer largiri. Hic velle operetur apud convertendos, & perficere in conversis. Erigat is lapsos, & firmet gressus stantium, quo graves suos casus impii, piique suas cespitationes dignè defleant. Sua nos **PATER** gratia, sua bonitate **NATUS**, sua communionem beati **SACER** **SPIRITUS**, quo gustemus vim boni Evangelicique verbi, ad Conversionem à malo, & virtutes seculi futuri, ad confirmationem in bono, quo salutem nostram per pœnitentiam fidemque inchoemus, eandemque cum timore & tremore operemur. **AMEN.**

A. O. Refricat *Pœnitentialis* hæc dies peccatorum criminumque memoriam, postulatque, pro gravitate delicti, seriam contritionem, quamque divinæ Majestati debemus, confessionem ingenuam. Sunt equidem *in se peccata quævis gravia*, quantumvis Satan ea elevare gestiat, miserique sæpe mortales frustra somnient esse quædam minutula quæ Prætor haud curet, quæque, ex se suaque indole & natura, veniam mereantur. Interim *suos habent scelera gradus*, grandeque crimen ex aliis plurimis, instar nautici rudentis, est contortuplicatum. *Contra naturam*

A

obbru-

I.
PROOE-
MIUM.

obbrutescens peccat Sodomita. Contra conscientiam etiam Gentilis delinquit. Christiadae ut plurimum in mentem conscientiam &, quod dolendum, in ipsam gratiam sunt injurii. Sunt autem conscientiae vulnera lethalia, gratiae vero repudium est pestiferum, quippe quo malefani ipsam conculant medicinam. Hanc gratiam alii oblatam illicet repellunt, alii collatam mox amittant, alii diutius retentam radicesque agentem respuunt per flagitia conscientiam devastantia. Tales sunt RELAPSI, qui statu gratiae exidentes iram Numinis iterum incurrunt. Tales, vitio suo quo laborant naturali, ulceribusque quibus scetet conscientia, superaddunt foedum ingrati animi crimen, foediusque gratiae medicinalis vilipendium. Tales atrox carbone notat Gentium Doctor Paulus Ebr. VI. *Hos illuminatos, Christi, sanctique Flamini participes, degustato licet bono verbo, delibatisque virtutibus futuri seculi, ita aut relapsi, ut Filium DEI denuo crucifigant prostituantque, imo ita, ut post hunc lapsum nulla penes ipsos remaneant ipsa gratiae per quaem semet iterum renovare, aut ad paenitentiam queant erigere.*

* (quam vocant Remi-
niscere)
* (cui nomen est ab
Oculis)

A. O. Audistis nupera Dominica * Cananaeam a te-
nebris Gentilismi ad lucem fidei fuisse perductam. Audie-
tis proxima Solis die * ejectum quidem suo palatio daemo-
nium, sed illud ipsum cum heptade malorum Spirituum
rediisse. Prius solatio est convertendis: Exemplum enim
dedit Numen se, ex propylaeo orci, maledictae profapiae
& sceleratae fors vitae foeminam, eripere & ad lucem fidei
posse perducere. Posterius timorem reverentialem incu-
tit convertis. Ne scilicet posteriora fiant deteriora prio-
ribus. Dies ergo haec paenitentiae, inter utramque Domini-
cam media, ansam nobis dabit dicendi de cavendo ab illu-
minatis RELAPSU. Jesus autem, Lapis ille Angularis,
faxit ut resurgant quotquot ceciderunt, & ut persistent, con-
tra quoslibet casus immoti, reliqui. Hoc supplici voce
rogabimus.

TEX-

T E X T U S.

Ebr. VI, 4.5. 6.7.8. Αδύνατον γὰρ τὰς ἀπαξ φωτισθέντας
γευσασμένους τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπαγγελίας, καὶ μετόχους γεννηθέντας πνεύματι
ἀγίου. καὶ καλὸν γευσασμένους θεῶ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντι ἀ-
ῶν. καὶ παραπυσθόντας: πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀναστα-
ρῶντας ἑαυτοῖς τὸν ὄν τῷ θεῷ, καὶ παραδειγματίζοντας. γῆ γὰρ ἢ
πίσσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ποικιλίας ἐρχόμενον ὕετον, καὶ τικίθισσα βοτάνην
εὐθεῖον ἐκείνοις δι' ἧς γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ.
ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμὸν καὶ κατάρτας ἐγγύς,
ἢς τοῦτέστι εἰς κάυσιν.

Nam fieri non potest, ut qui semel fuerint illuminati,
gustaverintque donum cœlestē, & participes facti fuerint
Spiritus S. gustaverintque bonum DEI verbum ac virtutes
futuri seculi, si prolabantur denuò, renoventur per pœni-
tentiam, ab integro crucifigentes sibimetipsis Filium DEI
& ludibrio exponentes. Siquidem terra, quæ imbrem,
sæpius in se venientem, combiberit & progenuerit herbam
accommodam eis quorum opera colitur, recipit benedi-
ctionem à DEO. At quæ produxerit spinas & tribulos,
reproba est, & maledictio confinis, cujus exitus huc ten-
dit, ut exuratur. Ita vertit Erasmus.

Graviter A. O. errat quisquis existimat pœnitentiales
dies esse destinatos solis convertendis, solis lapsis. Gravius
hallucinatur qui autumat quovis trimestri à singulis agendam
esse pœnitentiam lapsorum! Non adeo, ob! amicissimi, diver-
ficolor est facies veri nostri Christianismi, ut fideles quo-
vis solstitio & æquinoctio animum statumque gratiæ, Pro-
tei aut polypi instar, mutant, modo in bono stationarii,
modo ad malum retrogradi. Quotquot enim gratiæ di-
vinæ, contra Pelagium, audire volunt hyperaspistæ, ita
pro gratia declamabunt, ut suum locum convertenti, suum
locum præservanti relinqvant, nec illam per hanc, nec
hanc per illam tollentes. Facilis est, fateor, lapsus per

H.
EXORDI-
UM.

naturam, sed nec plane difficile perseverare per gratiam; quam quærere debemus, partam decet tueri. *Habent ergo & stantes, quam hac die pœnitentiâ agant, pœnitentiâ.* Habent quod discant, item quod caveant. Monendi ut persistent in gratia, perseverent in fide, proficiant in bono, tendant ad perfectionem, quam in fine vitæ nanciscentur perfectissimam. Ante omnia hoc iterum iterumque est inculcandum. Cavete statu vestro dejiciamini. Cavete fucum diaboli pestiferum, qui veniam nactus, spe veniæ impetrandæ, ad scelera cupit inescare, pœnitendaque suadet patrare, ut iterum pœnitentiâ agant. Huic vaframento Satanæ opponit D. Paulus seriam in Textu, quem audistis, admonitionem, inculcandam Renatis, instar alicujus *contra recidivam & Relapsum* Prophylactici. Erant namque Ebræi, * quibuscum agit Apostolus, *conversi*, & hos inter, non adeo *tenelli*, quibus *lac debetur*, Catechumeni, sed potius adulti, *cibo solido asveti*, *sensusque probe exercitatos habentes*. Missis itaque catecheseos suæ capitibus, *ad ulteriora perfectioraque vult facere transitum*, monens ut tendant ad notitiam uberiores praxinque vitæ exquisitiorem, proficiendo in singulos dies, non deficiendo.

* Cap. V,
13. 14.
Cap. VI,
1. 2. 3.

2. Petr. III,
16.

Et quia hic Textus ad *δυσὸν]α Paulina* merito spectat, longumque iccirco prologum non admittit, ad eundem B. C. D. digrediemur. Sistam namque ex hoc vobis.

III.
THEMA:

Prophylacticum contra Relapsum Paulinum:
quod depinget: (a) *Pristinum gratiæ.* (b) *Præsentem iræ.* (c) *Futurum ad divitiarum Statum.*

Votum) Tu vero Pater Domini nostri Jesu Christi, parens gloriæ, da vel hac hora nobis Spiritum sapientiæ & revelationis ad agnitionem Christi! da oculos mentis illuminatos, quo intelligamus quam ampla sit spes illa ad quam vocati sumus, & quam gloriose sint divitiæ hereditatis, quæ sanctos manet, quamque excellens sit magnitudo potentie versus nos qui credimus, juxta efficaciam roboris Tui fortissimi. Fac surgant quotquot lapsi,
&

& perstent quotquot surrexerunt, quo perseverantes usque ad finem, heic gratiæ maneamus, illic gloriæ evadamus participes. Amen.

Tribus ut omnia dicam; *Tria exponit Paulus. Præteritum, Præsens, Futurum. Pietatem pristinam, peccatum præsens, pœnitentiam futuram. Grande DEI beneficium, gravius hominis maleficium, gravissimum aduvasiæ supplicium & iudicium. Statum gratiæ, Statum iræ, statum impotentiae. Summum unde, Medium per quod, imum quorsum procidant RELAPSI?*

Et, quod in limine statim monendum: Maxima pars interpretum Evangelicorum putat parallelum esse hoc dictum verbis Servatoris Marci III, 28 - 30. Ideoque censet agere Paulum de peccato in Spiritum sanctum irremissibili. Nolim equidem super hac re cum quopiam ferram contentionis recipere. An scilicet *in genere* de quolibet enormi, gratiæque excussivo peccato, ac ob id de deploratissimo peccatoris statu, agat? An *in specie* & potissimum de irremissibili illo in Spiritum sanctum? Puto autem eum qui speciem ponit, totum genus haud negare; Et *rationem* illam, Marci III, 30. subjectam, altioris esse indaginis; imo nondum ad oculum evictum, blasphemos Phariseos ad ἀκουήν illam Christianismi, quam in textu depingit Paulus, devenisse, aut nostram peccati in Spiritum sanctum *definitionem* per omnia in eosdem quadrare. In primis cum de internis occultisque viis DEI, in visceribus cordis pharisaici, parum nobis, post tot secula demum natis, constet. Imo etiam dicere haud ausim & παραπιστότης, & Apostatas, & peccatores in Spiritum sanctum, esse unum idemque. *Brevibus*: suo heic quisque sensu piè abundet! Suggestum in præsens occupavi, non Cathedram Academicam. Loquar ergo ad captum, vestramque A. O. ædificationem. Alio dicturus & loco & tempore quam prope absint ab horribili blasphemia in Spiritum sanctum, nonnulli scelerati, superabundantisq; gratiæ divinæ decoctores pessimi.

IV.
EXPOSITIO.

Puto enim tales aliquot parasangis, aut mille passibus, ab eadem pernicie haud elongatos. Ast succinctius agamus de Textu, ad quem, pro captu meo, enucleatius exponendum digrediar. Circa enim

(a) PRISTINUS GRATIÆ STATUS. *Prophylacticum contra Relapsum Paulinum*
 Notandum est id quod primum: Puta: PRISTINUS
 nain ingressu. Meliori in progressu. Sed pessima in egressu!

(a) IN INGRESSU. *Ecqvales, qværis, fuerunt Relapsi in ingressu & circa initia conversionis? Audin: Illuminati primò, tum Christi, porro Spiritus sancti, participes. Pergis: Qvalis post conversionis actum fuit status converforum? Accipe. Gustaverunt: sed quid? Non solum bonum DEI verbum, sed &, quod amplius, virtutes futuri seculi: Id A. O. quod concisè dixi, probe no-*
 vi, audire vultis explicatius. Fiet & hoc, DEO juvante.

Expendite autem primò conditionem hominis irrogeniti, & quantum boni accidat Renatis? Irrogenitus & impœnitens hæret in tenebris errorum scelerumque, Iro est pauperior, carens dono cœlesti, & communionem sacri spiritus. Intellectus caret lumine, voluntas vacat Numine, cor torpet, destitutum sacro flumine. Quid totus homuncio aliud? quam tenebræ, egestas, ariditas? nec Patrem habet illuminantem, nec Natum ditantem, nec Spiritum svaviter agentem. Contra Regenitus & Conversus: A Patre Lumen accipit in intellectu, Natum pia & svavi affectione voluntatis, velut donum cœleste, excipit. Et sacratissimi spiritus auxilis & participio ebrü tripudiant affectus. O grande & tergeminum Trinunius Numinis beneficium, quod initiatis largitur! Hoc tergemino maeti erant Ebræi.

Fuerunt: ERANT (A) SEMEL ILLUMINATI: sed quomodo?
 (A) ILLUMINATI. Non impugno piissimorum quorundam Patrum sententiam. Nec suggillo antiquos interpretes. Hi φωτισμὸν & βαπτισμὸν pro uno habuerunt eodemque. Ideo baptisteria nuncuparunt photisteria, & dies lavacro Catechumenorum

rum destinatos *dies luminum*. Ideo augurati nonnulli peccata post baptismum admissa remitti difficilius; eaque propter nonnulli Dynastarum distulerunt baptismum usque ad lectum emortualem. Ideo concluderunt baptismum esse initerabilem, quia, cum de cœna legatur 1. Cor. XI, 26. *ὅσαςκις, quotiescunque ederitis, biberitis, heic exstet ἀπαξ*. Putoque, cum Theologis quibusdam, secutos fuisse Patres placita Synagogæ quæ *circumcisionem* vocitavit aperturam oculorum, additamque ideo vocalam *Hepatab*, cum aliis quibusdam ritibus, bona intentione, sed sine necessitate, adjectis. Interim placet mihi. Patres illuminationem & baptismum, ratione effectus, habuisse pro Synonymis. *Quotquot enim baptisati estis, induistis Christum; * Ne quidem * Galat. III, 27.* exclusis tenellis nostris infantibus, qui per naturalem generationem nihil lucis salutiferæ, nihil gratiarum, nihil sanctitatis intrinsecæ in hunc mundum inferunt, sed, *natura filii iræ, sicut & cæteri * gentilium liberi, existentes, è regno * Eph. II, 3.* tenebrarum in apricam filiorum DEI lucem protrahuntur, largeque super ipsos effuso Spiritu sancto, tantum ad minimum lucis in intellectu nanciscuntur, ut pia quadam voluntatis affectione, tenelloque affectuum desiderio, versus vulnera servatoris exardeſcant, suoque, nobis licet *ἀναλαλίπτως* modo, & actu & verè credant. Atat: Quod bona Majorum pace dictum velim; placet hæc Patrum applicatio, *explicatio mihi haud satisfacit.* Res Paulo est cum Ebræis adultis, adulta ætate baptisatis, qui sensu fidei reflexo, *gustaverunt bonum verbum* promissionis & promulſidem cœli, qui *destinato mox lapsi* animo, denuo *Messiam crucifigunt*, ridendumque infidelibus & profanis propinant. Talia prædicata autem non cadunt in liberos adhuc à matre rubentes, & recens admodum sacro baptisate tinctos. Adhæc: phrasæ Biblicæ non sunt confundendæ cum Patrum locutionibus. Eaque loqvendi ratio, qua illuminatio & baptismus pro uno eodemque cœpit haberi, exeunte primo, aut adulto secundo post Natum Christum seculo, demum obti-

obtinuit. Sit tandem ita: Quicumque baptisantur illuminantur quoque. Non tamen hinc sequitur, quotquot illuminantur illi baptisantur quoque. Suppetunt exempla Catechumenorum quos mors occupavit, quos aquæ defectus, aut præmaturum martyrium, ab hac confœderationis tessera exclusit, quos tamen sine lumine gratiæ, ad lucem gloriosam transiisse, aut ad exteriores tenebras relegatos fuisse, nemo piorum dixerit, cum non privatio, sed contemptus damnet. Et præter ea: sæpe quæ qua tempus coincidunt, qua rem differunt; probeque ab invicem discernendum ordinarium illuminandi organon, ab ipsa illuminatione.

(B) *Recentiorumque idque* Quare sic vos A. O. habere velim sentireque. Agit Paulus de istac illuminatione quam vosmet profitemini Articulo Symboli, quod dicitur, Apostolici Tertio, vi cuius *Spiritus sanctus verbo Evangelico vocat, vocatos colligit, collectos charismasi suis illuminat, illuminatos in vera fide sanctificat, sanctificatosque conservat.* Hanc illuminationem Pater ille Luminum largitur, hanc lumen de lumine, Natus coæternus, acquisivit, hanc accendit mediis in tenebris Flamen sacratissimum. Erat ante illuminationem Ebræorum intellectus obtenebratus, cor excœcatum, imo quondam *tenebræ in abstracto, * id est ipsissima. Ignorat quippe naturalis homo ea quæ sunt Spiritus DEI; & quicquid hinc assequitur, hoc*

(a) *Mediatè* *ipsi videtur stultitia. * Nescit sane mysteria, in primis grande illud temperamentum justitiæ & misericordiæ, quod in redemptionis opere occurrit, quod in justificatione peccatoris obvium, & in salute conferenda manifestum evadit. Quin quemadmodum tenebræ errorum obnubilabant intellectum, eundem in modum scelerum segetem excœcata adamabat voluntas. Lumine ergo opus gemino. Sed quali? An per raptus ecstáticos & coruscationes, menti immediatè se insinuantes, accendendo? Puto neutiquam. Sed per Evangelium, quod sine nube fulget Sinaïtica, Pauloque audit verbum illud bonum, & pluvia cœlestis, fœcunditatem impertiens.*

* Eph. V, 8.
* I. Cor. II, 14.

pertiens. Simul attestante Petro : *Habemus Sermonem, non fulgurantis & perterriti Mosis, sed Propheticum, eumque firmiorem, ipso Thaboreo lumine: Recte & vos facitis A. O. illi attendendo, velut lumini in caliginoso loco lucenti, donec in cordibus vestris exoriatur Phosphorus* 2. Petr. 1, 19. Absit (b) Plenè, vero dicam Ebræos ἀπαξ id est *semel illuminatos* vocari, ob subitaneam, imperfectam, fulguris instar prætervolantem irradiationem, quæ uno, brevi, momentaneo actu transiens, salutaris luculæ nomine indigna sit. Esset hoc iniquis abundantem gratiam Numinis arctare limitibus, literæque textus vimaliquam inferre, præsertim cum nusquam tere locorum in Bibliis significantius & planius vere renatorum depingatur indoles. Talis videlicet, ut post *lumen, donum cœleste, post donum participium Spiritus sancti, post participium hoc gustus & gratiæ & gloriæ, luculenter describatur. Malo autem in Exegesi Scripturæ divinos favores ampliare, quam odiosè restringere. Dixero potius, hos Ebræos non, fuisse ex censu eorum, quos Deus hujus seculi excæcavit, ne illucesceret ipsis lumen Evangelii. Affirmans contra: DEum qui quondam, cum universum hocce conderet, jussit è tenebris prodire lumen, in secunda quoque hac creatione Ebræorum corda illuminasse eis Φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ χριστοῦ. 2. Cor. IV, 4. Grande utique est primum illud beneficium quod, collustrato intellectu Ebræis divinitus, fuit collatum.*

Erant (B) ditati dono cœlesti: hoc est: GUSTAN-(B) DITATES DONUM COELESTE. Qualenam, inquam, est TI. per hoc DONUM? & quidem COELESTE? & quomodo id DE-(a) Donum. GUSTARUNT Ebræi? Placet heic audire veterum suffragia? Regerent Patres. *Gustare* est nil aliud quam quod oblatum est mente percipere, sentireque se percepisse: Recte hoc: *Dona* vero, pergunt, *cœlestia* quæ libamus, sunt remissio peccatorum, fides sincera, pax & tranquillitas mentis, spes viva indubiaque cœli, quarum rerum per baptismum evadimus participes. Nec hoc malè, aut analogiæ fidei

B

adver-

adversum. Adjicerem hisce & meum calculum, qualem
 etiam cunque: Nisi quidem de baptismo incertum esset,
 commentum. Nisi etiam sacer Spiritus de *uno* eoque
ἕξ ὅχως τάλι, non item de pluribus loqueretur donis. Cæ-
 tera venerabundus agnosco innumerum donorum cœle-
 stium numerum, descendentium à Patre Luminum. Sunt
 fateor multæ *gratiæ DEI positivæ*, sed & plures *privativæ*; illæ
 bonum conferunt, hæ malum averruncant & auferunt:
 Illas miseri mortales subinde magis attendunt numerantq;
 has minus ponderant expenduntque. Et non ferendæ
 focordiæ ingratitudeque exemplum est, semper quiritari
 de naturæ vitio infirmitatibusque Sanctorum, neglecta ex
 adverso gratiæ oblatae collataeque insigni copia. Sed quic-
 quid sit hujusce rei! Præstat in exponendo heic audire
 parallelismum Scripturæ, auscultare sancto Spiritui, &
authenticam Servatoris arripere Exegefin, quam *Pias Pa-*
trum conjecturas. Sic vero Sospitator noster Joh. IV, 10.
Si, oh Samaritis! scires τὴν δωρεάν τῆς θεῆς, donum hocce DEI, id est,
uti per epexegefin explicat, τις ἐστὶν ὁ λέγων σοί, quisnam sit
ille, qui dicit tibi, da quod bibam? Est scilicet ipse Messias,
 Filius DEI vivi; Est Petra illa, perennem vivamque, in-
 fiticuloso hoc Mundi solo, suspeditans aquam. Est Manna,
 quod cœlitus descendens miserorum palato belle admo-
 dum sapit. *Participes enim Christi facti erant Ebraei, dummodo*
ἀρχὴν ὑποστάσεως dummodo fidem, quæ est ἐλπίζομένων ὑπόστασις
 Ebr. XI. & basis salutaris fiducia, *immotam ad finem usque*
vita firmiter retinuerint. Ebr. III, 14. Nam non solum exem-
 plar est Servator, ad cuius grande instar mores suos
 debent componere quotquot recte agere gestiunt. Sed
donum quoque est, quod pia fidei manu suscipiendum est
 servandumque. Imo donum est, omnium donorum &
 maximum & summum, & *cœlitus datum* Terrigenis. Hunc
 Pater supremus nobis dedit, hunc *tradidit pro nobis, imo omni-*
bus, non parcens Filio nec in donis, nec in pœnis; * Uti alias nos
 solemus parcere pretiosissimis, ne ea elargiamur, & ob *σοργὴν*
 blandius

*Rom. VIII,
 32.

blandius agere cum Filio dilectionis. Quin hic ipse, NATUS semet DEO obtulit pro nobis, velut Sacrificium cruentum & Mincha, quod donum vocamus, DEO sacratum. * Eph. V, 2.

* Hoc dato dono, dantur & cetera quæ ad vitam pietatemque faciunt Charismata innumera, verbi causa, gratia, fides, justitia, remissio, pax, virtus & gloria 2. Petr. I, 3. Amici hoc Patris donum est amicissimum, Satanæ, seculi, & carnis, velut hostium dona, nec dona sunt, nec utilia!

Vide autem sis anima fidelis! ut donum quod *cœlitus* (β) *Degustatur*, non solum habeas, sed & illud ipsum gaudendo *degu-*

stes. Quid profuerit donum, nisi acceperis? Quid accepisse juvat, si non læteris? Quisquis illuminatis intellectus ocellis donum hoc cœleste cognovisti; Hoc, agnitum, oblatumque, pia voluntatis affectione debes pariter suscipere; Nisi oleum volueris perdere operamque. Non enim quotquot Christum cognoverunt, sed quotquot pie receperunt, bis dat ἐξ ἑσθλαυ filii DEI ut fiant. * Notitiam assensumque sequatur *sensus pie fiducie*; saltem aliquis, si non excellens. Quod ori corporis offertur Manna, masticando fit Sapidum; quantoque ambrosiam cœlestem mage ruminari cœperis, tanto magis palato arridebit, sapidiorque fiet.

Directa enim fides, accipit; *reflexa*, mox acceptum gustat & percipit. Illa antecedit, hæc subsequitur. Ad unionem illa facit aditum, hæc vivum dat communionis sensum gustumque. Iccirco Regius Psalter: *videte*, ait primo, & tum *gustate quoque, quam suavis sit Dominus!* qui, cum sublimius nil donare queat, donarii loco, semet ipsum offert. *Psal. 34, 9.* Post visum gustus, post intellectum voluntas, agit quod circa fidem suum est, sed cum alterius communicatione; Oh beatum Ebræorum Genium qui prævia luce intellectus cognitum bonum, magno cum voluntatis prolubio suscipit fovetque! Audite autem plura.

Erant (C) PARTICIPES FACTI SANCTI SPIRITUS? Sic ergo Ebræi, illuminante Patris gratia collustrati, bonitate Filii ditati, Communionem quoque gaudent

Sacri Spiritus! En in atrio intellectus *Lumen!* In sanctæ voluntatis sacrario *Donum* sacrificiumque, quod gustant, Sacerdotes mystici! Et tandem, in Sanctissimo cordis larrario, ipsum *Scheebina*, Spiritum docentem ducentemque! Uti intellectus lumine, voluntas Numine, ita cor ipsum sacro repletur lumine! Atque hoc est quod subinnuit,

(a) *quoniam?* Apostolus, dicens: *Εβραῖος καὶ Ἐτιμῶν, & quod amplius est,*

μετόχως γεννηθέντας πνεύματι ἁγίῳ. Ipsius Sacri Spiritus participes fuisse factos. Non latet vos A. O. quotendat Doctor,

Gentium? Hoc scilicet vult dicere: Est omnis homo caro infirma vitiosaque. *Mens* nostra immortalis est Spiritus quidem, sed nec sanctus, nec Ter-sanctus, sed peccati &

ἀνομίας ἀκρόκοις. Ea ergo est lapsorum conditio, ut, velut Numinis exortes, tyrannidi potius mali *impurique Spiritus* sint subjecti, quam ut cum Sancto quicquam habeant com-

(b) *cujus?* mercii. Interim est, quod huic nostro vult mederi vitio, Numen & Trinum & Ter-sanctum. Est præter Patrem,

Natumque, in una individuaque Essentia, quoque *Spiritus*, ab utroque qui spiratur, & qui, ob peculiare opus quo profanos sanctificare amat homines, SANCTUS jure dicitur. Cum vero nemo nunc mortalium Sanctus NAS-

CATUR, *FIERI* eos oportet sanctos; Et facti sunt, non nati, quotquot elogio Sanctorum mactantur. Dat gratia, quod negat Natura. Et est in hoc opere *δημιουργός* Spiritus ille,

Gratiæ. Debuerunt huic Ebræi, quicquid habuerunt bonorum. Similes *τοῖς ἐν διασπορᾷ παρεπιδήμοις, qui juxta Patris*

πρόγνωσιν, prævisionem, per Sanctificationem Spiritus, ad obedientiam fidei & asperisionem sanguinis J. C. perducti fuerunt.

1. Petr. 1, 2. Condit hic sacer Spiritus Templum, dicat illud dedicatque supremo Numini, exornatumque suis Charismasi, ipse, velut cum Patre filioque DEUS supremus, occupat inhabitatque.

Hic ipse Petrus fideles, quia *ἰσότημον* Ebræis *πίστιν* acce-

(c) *quomodo?* perant, dicit *factos* *θείας φύσεως κοινωνούς, divina* scilicet *nature* consortes. Paulus autem *μετόχως τῷ πνεύματι ἁγίῳ.*

2. Petr. 1, 4. Verum

Verum diverso licet sono, eodem uterque sensu ; Mutatis licet Phrasibus, summam rei eandem uterque designans : Nempe de unione agens mystica, qua fideles triumphant. De hac κοινωνία & participio, filere mallet, quam pauca dicere ! Oportet interim textui facere satis. Quid hic de hac unione mystica ? *Ebræos* ab uno collocat latere ; ab altero *Spiritum Sanctum* ; & hos, ab invicem toto cælo distinctissimos, invicem unitos contendit, sicut *Ebræi facti sint participes sacri flaminis*. Hoc rei caput est. *Non dicit Ebræos esse per metamorphosin deificatos* : Hoc enim est ἀδύνατον, ut homo DEUS fiat ; imo, si id posueris, absurdum esset prorsus deificatum posse deficere à Patre, crucifigere Natum, blasphemareque. *Non dicit Spiritum Sanctum esse incarnatum, aut hypostaticè homini unitum* : Personalem enim aut Essentialem unionem nemo, nisi Fanaticus, jactitat. Interim adstruit Apostolus, intercedere inter Ebræos & Spiritum Sanctum aliquam unionem communionemq;, eamque talem, ut illi fiant Spiritus sancti & charismatum ipsius participes. Paucis : ut gratiose inhabitet, & ad omne bonum opus animatos, blandè agitet ductetque. Ad hæc, scire vos velim ; hunc Spiritum, sub novo effusum fœdere, esse ipsummet *Spiritum Christi*, quem velut *donum cæleste* actu oblatum, Ebræos gustasse dixerat. Nam quod *Koraitæ* in Cantico Ps. 45. dixerant, id hac ipsa voce Paulus *Ebr. I.* 9. exprimit : *Unxit Te DEUS, DEUS Tuus, oleo exultationis παρά τὰς μετόχους σου. Et pro, & pro, consortibus Tuis, quos in Sacerdotali, Regia, Propheticaque dignitate habes. Habemus enim & nos unctionem (Sacri ergo sumus participes Spiritus) ab eo qui sanctus est, CHRISTO, ἡ ἐκ μέτρων ἡμεῶν. 1. Joh. 2, 2.* Caput enim mysticum sine mensura copiam Spiritus accipit, ut ex infinita Christi plenitudine σιτομέτριον nostrum accipientes, pro modulo nostræ receptivitatis, haberemus plenitudinem. Sacrum hoc unguentum ex Aharonis nostri vertice descendens in barbam vestesque, recreat omnes ornatque ; non tantum eos, qui os domini sunt, administrantibus

(d) per quem?

tibus donis , sed & membra abjectissima Charismasi sancti-
 ficantibus; *Collyrium* hoc est, oculos mentis illuminans;
Frænum est, refractariam voluntatem suaviter à malo revocans;
Balsamus est, segnes affectus, odore suavitatis suæ, ad
 bonum excitans; *Anima* est, quæ viva illa cadavera, torpore
 & acedia dispulsis, animat vegetatque; *Calcar* est, quod
 aculeatis bonarum admonitionum dicteriis, lassos incitat;
Chamus denique, sternacem lascivæ carunculæ caballum à
 præcipitio retrahens. O terque quaterque beatos Ebræos,
 Gratia Patris, Bonitate Filii, & Communionem Spiritus San-
 cti gavisos! Perfectum dicetis esse omne Trinum! Et per-
 fectè ego renatos arbitror. Sed de *actu* renatorum latis.
 De STATU regenitorum aliquid adhuc superest subji-
 cendum.

(B) IN
 PROGRES-
 SU ob
 BONA

Pristinum Statum gratiæ A. O. *altera sui facie* depictum
 audistis. Restat *altera*. Bona fuit Ebræorum conditio
 in ingressu: Accipite nunc meliorem in progressu. Con-
 sistit, uti notum, *salus miserorum mortalium in unione commu-
 nioneque cum Numine ter sancto, ter beato*. Et hæc salus
gemina est: Gratia & gloria. Spei & rei. Fidei & visionis.
 Inchoata & consummata. Imperfecta & perfecta. Viæ &
 Patriæ. Viatorum & comprehensorum. Per ænigma & per
 apocalypsin. Plus ultra nihil est quod habeamus in solo,
 aut expectemus in polo. Ideo D. Paulus hoc loco ge-
 mella affert. *VERBUM* primò, tum *VIRTUTES*. Verbum
 hujus, virtutes futuri seculi. Quin quantumlibet *πρόσκαιροι*
 in defectione sua ad ultimum usque vitæ halitum perseve-
 rantes, reapse excidant illis bonis, quæ speque fideque sua
 quasi jam fecerant. Hoc tamen haud obstante, indulgente
 Numine, id habent quandoque quod in Statu hoc gratiæ
 summum & colophon est, quodque viator habere sperare-
 que potest. Habent inquam *Promissiones Evangelicas &
 promulsi dem cæli*, ita ut gustent bonum DEI verbum, pariterque
delibent virtutes seculi futuri. Verum, singula sigillatim
 contemplari est animus!

(a) GU-

(a) GUSTAVERUNT BONUM DEI VERBUM: (a) VIÆ:
 Hoc hujus seculi est opus, idque palmarium, & in solidum; id est
 quia per ænigma verbi heic DEUM intuemur. Quale ve- (a) Ver-
 ro hoc est *verbum*? Quale *bonum* illud *DEI verbum*? Et quo bum.
 istud *gustamus* modo? Planè agam: De Renatis esse ser-
 monem, antea docui, & hoc heic iterum suppono. Procul
 ergo hinc verba fallacia *traditionum* humanarum! Procul
 hinc verba vana *seculi* pellacis! Procul hinc verba *Satane*
 mendacia! His renati pridem miserunt nuntium. Hæc
 mala sunt infipidaque effata. De *verbo* agitur heic, eoque
divino, eoque *bono*! Ecquale ergo hoc est? Geminum esse, (b) idque Dei.
 nostis, uti fœdus DEI, ita & *verbum DEI*. Fœdus *operum* *verbo*
 quidem superstructum est *divino*, sed *legali*. Et Fœdus
 gratiæ nititur *verbo*, verum *Evangelico*. *Bona*, in & per se,
 est *Lex*. * Bonum, ratione lapsorum & nostri, est *Evange-* * Rom. VII,
lium. Si inutilibus votis fas esset lassare Numen, optarem 12. 16.
 ego vos omnes esse in statu integritatis adhuc constitutos, ita lacte
Evangelico non haberetis opus, sed solidos duosque illos
 cibos legis, (quæ operanti, non item credenti, pollicetur
 salutem,) feliciter mandendo masticandoque possetis
 subigere, inque succum vertere & sanguinem. Atat *per*
lapsum primorum nostrorum Parentum, ita vestrum omni-
 um fractus est genuinus, ita edentuli estis facti, ita cor-
 ruptum palatum, ita cachexia quadam vitiatus stomachus,
 ut si vel maximè Structor accesserit peritissimus, nervumque
 & nucleum legis ostendendo, in apricum hunc cibum pro-
 duxerit, nihil secius eum digerere & concoquere haud
 queatis. Degeneravit in *fabulum panis*, * qui olim pabuli * Prov. 20,
 instar fuit, & quod quondam pharmaci loco infer- 17. Ec. 55, 2.
 viit sanis, id, vitio ventriculi, ægris in venenum est
 versum. Hic legis cibus, quatenus *formula est fœderis*
operum, palato phlegmate obducto, est ingratiſſimus, & fa-
 mem sitimque inexplebilem concitabit citius, quam ut gu-
 lam demulceat aut exsaturet. Vobis A. O. vestra culpa, post
 jacturam imaginis, lex est mors in olla, 1. Reg. IV, 40. odor mor-
 tis

tis ad mortem, 2. Cor. II, 16. quæ in innocentia statu futura fuisset fragrantia bonæ vitæ ad vitam æternaturam. Fac fodes o peccatos periculum! Gusta, iterumque degustato, legem! Et experieris, eam tibi inamarefcere, eam iram operari, maledictum interminari, mortemque denuntiare præsentiffimam! Nullam lex bonitatem spirat, nihil quod sapiat peccatori suppeditat. Interim singulari nunc Numinis beneficio *Pædagogi instar Evangelio & fæderi gratia subservire* jussa, conterit impiorum corda, eaque ad sanctam, de auxiliis omnium creaturarum, desperationem redigens, protrudit ad unicum illud asylum, vulnera Melliana, ut confugiant. Bono itaque hominum à Numine quidem lex inculcatur, boni interim & amœni nil quicquam ex eadem senties o Peccator! quamdiu scilicet sub lege, extra Evangelii pomœria, fueris constitutus.

(c) idque
bonum
* Rom. I, 17.

Bonum ea propter DEI *verbum* illud est, quod *bonum nuntium* affert contritis, prædicatque *justitiam quæ venit ex fide in fidem*. * Uno verbo *Evangelium*. Hoc viam aperit ad cœlos olim deviis, veritatem docet sine umbris, ad vitam ducit quæ perennis. Hoc uno complexu & per epitomen pandit universam DEI bonitatem. Per hoc, velut organon efficax, Numen convertere & conversos confirmare voluit obfirmareque. Hoc, siquidem devotè audire, studiosè recolere, & sanctè servare volueritis, mel vobis erit, Manna erit, sapidiusque in singulos dies evadet. Lectum namque placet, decies repetitum perplacebit.

(d) & gustandum

Atque hoc est quod *gustandi* voce Paulus exprimit. Ac si diceret: Non poterit unquam opiparum obsonium, æque corpus famelici afficere recreareque, ac mentem anxiam egentemque refocillat solatii plenissimum Evangelii promissum. Non poterit dignè satis de colore, odore, sapore falerni judicare abstemius. Miserumque est glossema Rustici, qui de faccharo, quod nunquam primis labris attigit, multa, quæ fando audiit, vult effutire, narrans narrata, sterilemque crepans & superficialiam Theoriam. Loquor autem

autem ad vos A. O. quos arbitror viarum DEI haud inex-
 pertos, rerumq; Spiritualium neutiqvam ignaros. Vestram
 mentem consciam apello testem. Teste experientia didi-
 cistis, quàm exhilaret, quàm delectet, quàm reficiat admo-
 dum tentatos, axioma Evangelicum, aut primo inculcatum,
 aut pia recordatione in memoriam revocatum? Mitto cæ-
 teros, talia juxta cum ignarissimis nescientes. Quippe qui
 Pseud-Evangelio mendacissimi Diaboli delectantur, Dei-
 formitatemque aliquam expectant, dum se Dæmonis volun-
 tati reddunt conformes, Protevangelii hujus dulcedinem
 nullatenus persentiscunt. *Qui olido alio idololatrarum, aut*
*lascivæ, sed fragilis, caruncula gaudet ollis, * horum pala-*
 tum, vitium sentiens, nihil sentit de talibus cupediis. *Ægris*
 hisce animabus, quia nausea vel pica laborant, generosisi-
 mum vinum vappa videtur. Et quàm vellem, id quod sa-
 tius est, vos experiri ea quæ digne explicare nequeo! Pro-
 be gnarus *de gustu*, ne quidem in Sphæra rerum naturalium,
argute nimis esse disceptandum. Aliquid interim, in gratiam
 incipientium, & ut textui fiat satis, superest subjiciendum.
GUSTAT is, qui ultra *sensum* Evangelii, quem intellectu
 consequitur, ultra *assensum*, quem ex voluntate elicit, etiam,
 quæ *piam affectionem*, sibi *consciis est* dulcoris alicujus divi-
 nissimi, qui ulcera mentis delinit, animum pacat, cor exhi-
 larat, gaudium Spiritus concitat, ita ut qui pridem dejectæ
 mentis fuerat, per solatia evangelica erectus, velut ovans,
 ante plenam victoriam de peccato, diabolo, inferno, canat
 suum Epinicium, spe plenus de brabeo, quod in medio est
 positum, certo certius impetrando. Est enim hic gustus
 boni verbi nil aliud quam jubulum quoddam piæ mentis, de
 amore Patris, Gratia Christi, auxiliis Spiritus Sancti, deque
 veritate promissionis divinæ, optimè sibi consciæ. Est ille
 gustus, sensus & plerophoria, & parrhesia, se efferentis
 fidei, quem, post devictas tentationes, ut plurimum excipit
 malacia, animiqve tranquillitas insignis! Ne hoc præter-
 eundum: Optimè ait Paulus, Ebræos gustasse bonitatem
 verbi;

Exo. XVI,
 3.
 Num. XI,
 5.

(e) sed sub-
 inde,

C

verbi; Non addens, *continuò eisdem aut semper gustasse.*
 Aliæ quippe sunt viæ heic DEI, quas nobiscum inambulat.
 * Jer. VIII, Propinat *γλυκύπικρον*, * amara miscet dulcibus; sapienti
 14. utiqve consilio, ne alterutram in partem impingamus, aut
 nimis molles, aut nimis quveruli. Dantur quippe *tempora*
temptationum, dantur & *ariditatis*. Negatur quandoqve,
 non fides quidem, sed fidei sensus. Habent subinde pii
 bonum illud semen fidei, sed brumæ nivibus, ad tempus,
 tectum. Habent lumen fidei, non secus ac rationis lumen
 recens nati liberi; ut ut hi sese intelligere vivereqve nesci-
 ant, vivunt nihilo secius intelliguntqve. Vernum tempus,
 sudum cœlum, Phœbum post nubila expectare decet.
 Qvicquid sub nive est in apricum proferet mitior tempestas.
 Non etenim vult coli Numen Tui, o homo, sed sui causa ab
 hominibus: Non vult unicè ob sensilem svavitatem reda-
 mari; ne Tuas delectationes præferas DEO super omnia,
 * Exod. XII, diligendo. *Amaras has lactucas agno Paschali* * placet ap-
 8. ponere, ut contraria juxta se posita magis elucescant, disca-
 musqve Patrem esse DEUM, & cum castigat, & cum
 (b) & PA. blanditur.
 TRIÆ. (b) Tandem: Quia, ut audistis, *gustaverunt bonum*
que sunt DEI verbum! An, dicitote, amplius quid vineæ huic Israelis
 (a) VIRTU. facere potuisset supremus vinitor? * Utiqve o optimi!
 TES. Et potuit, & fecit. Indulsi namqve in arido mundi deserto
 * Ef. V, 4. vagantibus, præter & ultra Manna verbi Evangelici, etiam
 * Num. XIII, *botrum ex valle Escol.* * Post promissiones, prægustum &
 24. promul fidem vitæ æternæ: Gustaverunt enim VIRTUTES
 SECULI FUTURI: Ecce heic vobis se sistit *δύναμις* non
ἀδυναμία; *virtus* non una sed *numero plures*; *virtus*, non hu-
 jus *seculi*, sed *futuri*. Et has *degustarunt*, vel relapsi: De
 magnalibus DEI perquam ego minutè sentirem, si dice-
 rem: Tempora Novi Testamenti per *seculum futurum* esse
 intelligenda. Et *virtutes* futuri seculi, nil aliud quam do-
 na miraculosa, in impios quoque cadentia, denotare. *Gu-*
stum verò harum rerum designare superficialium quendam
 sensum

fenfum immortalitatis. Nolim certè limitationes illas per vim textui inferre, cum easdem inde efferre haud valeam. Maximè cum in Lutheranorum Theologia nulla extet *hypothesis*, cui *inserviando*, talia infarcire Codici cogamur: Renatos namque gratia inhabitante speciali, fideq; etiam radicata, in totum posse excidere, nemo ambigit. Absit igitur limites ponam largiori gratiæ, quam litera loquitur, & collatam prædicat, servandamq; monet Apostolus.

(b) *seculi futuri.*
 1. Cor. XV, 19.
 Ebr. VI, 19.

Porro: Quia *miserum esset* genus mortalium, & ante omnes Christiadae, *si tantum hac in vita speraremus in DEum*, * si spei nostræ anchora non penetraret usque in adyta cælorum. Ideo * Paulus *seculi futuri* injicit mentionem. Est namque hominibus divinitus destinatum geminum seculum. Aliud *presens* est, quod vivimus. Aliud *futurum*, quod speramus. Habent pii *promissiones hujus, imo & futurae vite*. * Solo exclusos, manet polus; gratiam excipit gloria, ex illius atriiis in hujus penetralia ingrediemur; ideo *verbum gustantes, delibant quoque in antecessum, quotacunque tandem ex parte, virtutes seculi futuri*. Præsens ætas est seculum infirmitatis, futura *virtutis & multivariæ*: Quas heic habemus *δυναμεις*, illæ multis *ἀδυναμιας* sunt undique circumseptæ. In cælo autem virtus mera est magnaque. Hoc seculum est *verbi*, sed veniens illud est *virtutum*. Est *δυναμεις* quæ nos per fidem *conservat ad salutem*, * sunt autem & *δυναμεις* quæ nobis perseverantibus reservatæ in cælis & repostæ. Itur de virtute hac ad virtutes illas; properamus à primitiis ad messem, ab imperfecto ad plusquam perfectum. Hæc, ais, bene dicta hæctenus. *Quomodo autem in hoc seculo virtutes, seculi futuri gustamus?* Accipe sis: Fide non minus, quam spe vivacissima. Vis plura? Non nihil etiam prælibamus iustar prægustatæ promulsidos. *Nondum*, confiteor, *videmus DEum*, DEO interim, quod profiteor, suo modo fruimur. Patre gaudemus adoptante, Natus donatus noster, est, primitias sacri accepimus Spiritus, imo Totius Trinitatis nobile quasi facti sumus triclinium. *Nondum quidem*

1. Tim. IV, 8.

* 1. Pet. I, 5.

(c) *Degustatæ,*

à contagio peccati per purgati sumus, nondum ab infirmitatibus liberati, nondum adiimus hæreditatem in cœlis repostam. **HOC** ambabus lubens largior. Hoc vero & vos dabitis: **Persuasissimos** nos vivere de remissis & nunquam in memoriam revocandis delictis, robore fidei nos indutos, **Arrhabonem** nos habere hæreditatis, sedesque non solum paratas in cœlis, sed & anteambulonem, caputque nostrum, istuc præivisse. Has prærogativas, hæc sua privilegia, dum pii piè recolunt, gaudio quodam eminenti perfunduntur, non secus ac si *Mosis instar* * in cœlestem Canaan, * *Act. VII, aut Stephani* * Protomartyris exemplo in cœlum adaper-
 55 tum, prospectarent. Ita nonnunquam *in ultima tegula constitutis piis*, mœroris & mortis pelagus in amarescens, stilla quadam solatii cœlestis, Deus amat edulcorare; Quos sentiant abunde justitiam, quam apud Patrem nacti, quo pacem experiantur in Christi vulneribus, quo gaudium in Spiritu Sancto percipiant uberrimum, atque tam magnos animos concipiant, ut insultent Dæmoni, ut tenebras sepulchri rideant, ut favillas Erebi magno Spiritu disjiciant, ut mille tandem mortes, impulsu quodam diviniore & heroico acti, subeant, sustineant, vineant, dulcedine quippe, suavitatis divinæ & virtutibus futuri seculi, quas delibarunt, inescati. *Ast rara hæc hora, & brevis est mora*, quam, pro plenitudine superabundantis gratiæ, DEUS indulget, non quidem omnibus, nec semper, sed aliquando & aliquibus, pro eo ac supremo suorum donorum diribitori hoc placuerit. Felix qui vel summas has delicias in manus Numinis resignare didicit, illo contentus vivens modulo, quem arbiter optimus sapienter definiverit. *Gaudebit quidem is minus, sed & minus dolebit.*

Pergamus vero A.O. in exponendo quod præ manibus est **PAULINO, contra RELAPSUM, PROPHYLACTICO.**

acturi

acturi secundo loco. *DE PRÆSENTI IRÆ STATU.* (b) *PRÆ-SENS. IRÆ*
 Magnifica, Dilecti, audistis hactenus ex Textu. Sequuntur *STATUS:*
 nunc Malefica: *PROLABUNTUR. DENUO CRUCIFIGUNT* ubi nota
SIBIMET IPSIS FILIUM DEI, EUMq; LUDIBRIO HABENT. TERMINUM
 Dirum factum! Miram catastrophem! o versam rerum
 faciem! *Ebraei*, qui illuminati à Patre, qui bonitate Nati &
 communionem Spiritus Sancti fruebantur, qui gaudebant
 promissionibus Evangelicis, libabantque futuri seculi vir-
 tutes, utique mihi videbantur caput inter sidera condere. Et,
 ecce! hoc non obstante, *tolluntur in altum*. Eccur? An *UT*
lapsu graviore ruant, DEO ita volente impellenteque? Absit
 hoc: Interim tolluntur in altum, Et lapsu graviore ruunt;
 ex accidenti scilicet proprioque ductu malitiæ! Ad *apicem*
 fere & apicem Christianismi delati, subito recidunt, proci-
 duntque in abyssum miseriarum ineluctabilem. Similes
Capernaitis ad cælum usque super exaltandis, sed ad ima inferorum
*destrabendis, * vel Lucifero ex cælo in cœnum, imò orcum*
 ipsum detruso. Ea proh dolor! *mala voluntatis & vis est &*
indoles, apud homines, ut opera DEI magnifica subruat,
 optimè destinata pervertat pessimè, & non solum nascentis
 fidei initia disturbet, sed & securos in sublimi statione,
 segnesque in stadio Christianismi, egregia magnaue ex
 parte confecto, ad abyssum miseriarum omnium, imò ad tartara
 præcipitet. Vigilandum itaque, orandum, sobriè agen-
 dum, missaque acedia socordiaque, cum timore & tremore
 salutis, vobis A. O. est studendum!

Matt. XI,
23.

Sed hæc quoque quæ de relapsu obiter dixi, pensicula-
 tius nunc sunt consideranda! Quoties A. O. de lapsu, &
 prolapsu quicquam relatam auditis, Toties prima solet esse
 quæstio, *Unde res aliqua exciderit?* Altera verò, *quorsum*
ea prociderit? Ut terminum, quem vocitant Philosophi, *a quo,*
 & *ad quem*, agnoscamus. Et observarunt Physices Scruta-
 tiores, molem gravem, suo loco motam, ubi semel præ-
 cipiti cursu deorsum cœperit tendere, *secundum proportio-*
nem Geometricam, in singula momenta, celerius raptari, do-
 nec

(a) *A quo?*
LAPSUM.

nec ex verticis summo ad barathri fundum fuerit delata. Tam facilem heic advertunt descensum! Contra superas evadere ad auras, id deciduo lapidi plane est *αδύνατον*, & magna machinarum trochlearumque vi, ægré peragunt Architecti. Eum in modum se quoque cum relapsis res habet. Primum est: *Excidunt gratia*: hoc malum Schola vocat privativum. Alterum est: *Procidunt in flagitia*: hoc Scholasticis audit malum positivum. Ruunt autem ex malo, ad id quod pejus est, *de scelere in scelus*. Impiè primo *crucifigunt*, tum Empæctarum more pro *ludibrio* habent Servatorem crucifixum. Tertium est: suis semet viribus nequeunt *erigere*, nisi, velut ex Machina, Numen, injecta superabundantis gratiæ manu, eos revocaverit.

(B) *gravem.*

Quid tandem LAPSUS, & unde excidunt RELAPSI? *PRIMUM*: Gravis est lapsus: *SECUNDUM*: Gravior jactura: Eqvidem A. O. *Stat* subinde deses viator: hæc segnities in bono dicitur. *Cessitat* quandoque qui strenuè currit heme-rodromus: Hæc peccata sunt quotidianæ incursionis. Nonnunquam, *Scrupulis* calceo injectis, iniquis passibus procedit cursor: Hæ sunt dubitatiuncularum, præter opinionem injectarum, remoræ. Aliquando, ad *prominula saxa*, aut transversale lignum impingens, ruinam vix saltu declinat: Hæc scandala sunt in quæ per *αδιαβλεψίαν* etiam renati incurrunt. Sæpe etiam *Spina*, quibus arcta ad cælos semita undique est obsepta, lacinias fluxæ vestis detinent: Hæ curæ sunt mordaces, quæ rerum inopia laborantes lacessunt, quamvis hi moras rumpant ilicet. Verū enim vero, hujus generis peccata *sufflamen* quidem injiciunt, *gratiam penitus non excutiunt*. Neque agit Apostolus de acedia, de erroribus diariis, de dubitatiunculis, *αδιαβλεψία*, vagis sollicitudinibus, quæ peccati nomen habent & merentur: Sed de *LAPSU*, vel potius *PROLAPSU*, eoque tali, qui præcipites dat in vallem miseriarum deploratam. De *LAPSU*, inquam, post quem *ἀνακαινώσεις* & *immutatio mentis* eget peccator. De tali lapsu, qui in veterem statum, quem ante illumi-

illumi-

illuminationem habuerant Ebræi, iterum reducit, qui *pœnitentiam stantium* deposcit, quo admissio *ἀδύνατον* est *semet renovare* ad pœnitentiam, id est, de peccato proæreticæ malitiæ, quod fidei, quod gratiæ, quod Spiritus Sancti excussivum est. Alias enim *stantes pii*, DEO cooperante, *possunt*, per vires ex gratia datas, nec penitus per venialia delicta amissas, agere pœnitentiam, *sequere renovare* secundum Spiritum mentis suæ. Proinde loquitur Paulus de peccato, voluntario, mortali, actu mortifero, quod ex gratiæ filio filium iræ efficit. Loquitur de peccatoribus, qui, uti Ebr. X. dicit; ἐκ προέσις, *ex proæresi*, deliberata, destinata, & in actum traducta peccant malitia, *postquam cognitionem veritatis acceperunt.*

Quanta vero ex tam gravi lapsu orta est *jactura*? Pul- (γ) *damno-*
chre id in antecedentibus ostendit Apostolus, tectim indi- *sum.*
cans ex quam sublimi statione, ex quanto fastigio dejici-
antur, quotquot similiter prolabuntur. Stabant Ebræi
velut in *pinnacidio templi* divinitus collocati. Fruebantur
lumine, dono, communionem Numinis. Gaudebant gratiæ
& gloriæ privilegiis. Ast svasu Satanæ se deorsum jacentes,
lapsu graviori à summo ad imum descendunt: Prolabuntur
à *lumine Patris* ad tenebras errorum scelerumque; Exspoli-
ati *dono* divino, rediguntur ad incitas sensumque pristinæ
inopiæ. *Communionem S. Spiritus* desertâ, procidunt ad im-
puri malique Genii commercia. A *benedictione* svavissimi
Evangelii deficientes, amandantur ad gravissima legis ma-
ledicta. Dum, proruentes ad flagitia, Genium suum frau-
dant *præ gustu cæli*, simul incidunt in tormina conscientiæ,
quæ interni aliquod sunt præludium. Ex tam eminenti
felicитatis loco, in hoc immane calamitatum barathrum,
dejectos autumo Relapsos, ideoque, habita antecedentium
ratione, eos *παράπεσούτας*, id est, *ex sublimi hac statione*, gravi
& *precipiti casu*, *dejectos* proturbatosque, vocari.

Scitote interim, hunc Gentium Apostolum *neutiquam* (δ) *dabilem.*
negare gratiam DEI præservantem, nedum *perseverantiam*
multo-

multorum *fidelium*; neutiquam etiam afferere, quod *omnes renati*, promiscue, æquè ac Ebræorum nonnulli, *actu* labantur, & *istuc usque* procidant. Absit, ut hoc *θεοπνεύσει* impingamus viro! Non existimat omnes renatos æquè, *istuc usque*, prolapsos. Sed *labiles esse omnes*, *casum esse omnino dabilem* putat, & ne is eveniat severo monito vult occurfare. Moneret autem nequicquam, id est frustra, si nullo imminente periculo, renati ab omni alea periculoque relabendi planè essent immunes. Quis enim Æthiopem moneret, ne nive ipsa fieret candidior? aut pardo cutem ne mutaret variegatam, præciperet? Impossibiles namq; casus, aut seriis monitis præcavere, aut sanguine scriptis legibus vetare velle, quid quæso esset aliud quam lateres lavare? Huc interim summa moniti Apostolici tendit. *Non habitat in carne*, etiam renatorum, *quicquam boni*. *Volentibus bonum, malum* *adjacet*, & ab hoc corpore mortis nemo eos liberavit * priusquam sarcinam hanc corporis mens deposuerit. *Gratia sint interea Domino nostro Jesu Christo!* Gratia datur nobis ad perseverandum sufficiens, & ultra meritum nostrum, admodum abundans. Cave vero *absolutum illud decretum carnis*, licentiosamque malæ tuæ voluntatis libertatem, illicesque Satanæ mundiq; voces, magis feræles quam ullus, si quisquam fuit, cantus Sirenum. Tanta superest, apud renatos quoque, corruptio, ut *oblata*, ut *collata*, ut *retenta* aliquandiu Charismata, queant respuere, & prolabi ad nefanda scelera. Caveat sibi ab intercutaneo hoc hoste vel sanctissimus! Quod cuiquam quondam potuit, potest & cuivis postmodum accidere.

* Rom. VI,
18 24.25.

(β) Ad
quem:
SCELIUS
(a) crescens.

Uti vero *furor Satanae*, ex quo semel à DEO defecit, cum tractu temporis crevit in immensum. Uti *gangrana* latius serpens, vires acquirit eundo. Uti *lineæ angulares*, in infinitum protractæ, usque & usque majorem ab invicem secessionem faciunt. Ita & Apostatæ, ubi semel à bono defecerunt, strenue in malo proficiunt, & si infinitum in hac vita excurrendi campum Numen permitteret, error aberran-

tum

tum pariter esset infinitus. *Defecerunt à Patre luminum.* Quid tum? *Crucifigunt Natum.* Quid porro? Quem per Spiritum Sanctum laudare debebant, hunc, ad impuri Spiritus pravas suggestiones, *nefariè propinant ridendum.* Sic ex *Apostatis* impii, ex *impiis* facti *Empactæ.* Post malum privativum idque simplex, sequitur geminum positivum. Bonum primò relinqvunt, in malo mox delinqvunt. *Ea scilicet est scelerum series concatenata!* Ita, justo DEI judicio, in reprobrum dantur sensum, suæque malitiæ & furori ad justissimam ultionem permittuntur! Quin quemadmodum Judæi quondam vatinianum suum odium in Messiam prodiderunt, primò quidem *in Crucifixione*, postea in *Crucifixi illusionè*: Similem in modum Relapsi, si non idem, tantundem certè, eademque ratione, peragunt.

Quippe (a) *DENUO CRUCIFIGENTES SIBI IPSIS FILIUM DEL.* Quid quæso, ais, hoc est dicere? Novimus, inquis, quid sit *crucifixio*? Profitemur Jesum esse *crucifixum.* Credimus hunc *crucifixum esse DEI Filium.* Heic verò aqua hæret. *Qua denuò ratione? Et quomodo sibi metipsis? queant crucifigere Jesum, qui incessanti & vita & gloria nunc utitur apud superos, super folio divinæ residens Majestatis? Hoc adhuc εὐσυνόντων.* Verum: Patientiam & attentionem præbete! Sic plana fient omnia. Nostis *crucifixionem* genus esse supplicii, quod cum Ceremoniali *maledictio*, cum *probro* Forensi, & acerbo *dolore* Physico conjungebatur, infligebaturque non nisi *mancipiis & rebellibus.* Hoc mortis genere affectum esse Servatorem nostrum, Jesum illum Nazarenum, non minus amici quam inimici profitentur. Hanc crucifixionis memoriam hoc ipso tempore piè recolimus. Optaremque, quod velut in transitu norandum censeo, omnes singulosque Hierologos parcius de historia criticè polemicèque excutienda agere, uberius autem & pressius de *causa*, de *fructu*, de exemplo passionum perorere. Maturam enim justamque esse historiam, quæ ab varangelistis heic scribitur, nemo Christi adum negat, facileque

(a) *Geminum.*

(a) *CRUCIFIXIO.*

Cujus not.

(a) *qualitas.*

D

cileque

- (b) *causa.* cileque id ipsum vel infidelis admiserit. Hæc Helena est de qua certatur; *qua nempe de causa, tam dira sustinuerit.* DEI qui est Filius? Negat *Socinista* hanc causam, solatium illud satisfactionis vicariæ impugnans, & pondus infinito *λύτρω* detrahit, dum DEum esse summum pernegat. Frigidam his suffundit *Nestorius* exclamans. *Noli gloriari Judæe, non DEum sed hominem crucifixisti!* Contra nos sentimus cum Paulo qui *crucifixum esse DEI filium* hoc loco contendit, & ad Corinthios, *si unus, ait, pro omnibus mortuus, omnes, judicio DEI verissimo, censeri reputarique mortuos.* 2. Ep. V, 14. Existimoque non adeo factum ipsum, aut exemplar patientiæ,
- * 1. Cor. I, 23. *Scandalo fuisse Judæis & pro Stultitia habitum à gentilibus, ** sed potius causam crucifixionis Messianæ. Videlicet, per mortem cruciarii erigi Regnum Israelis, tolli umbras Levitismi, tolli maledictum legis moralis, tolli iram Numinis vindicem, & pro peccatis mundi universi fieri satis.
- (e) *Modus isque* Nullus autem miror, Judæis & gentilibus scandalo fuisse crucifixionem Christi; Ratio est in promptu: *Per* * Act. III, 17. *ignorantiam talia fecerunt dixeruntque. ** Hoc interim demirandum! Ebræos illuminatos, doni cœlestis & Spiritus Sancti participes, Evangelii gnaros, hoc tantum donum, hoc à Patre cœlitus datum, hoc in cœlos jam translatum, nunc iterum crucifigere! Hocne *homo facere*, hocne *DEI*
- (1) *negativè filius pati queat?* Qui ergo fiat? Suppono A. O. *JESUM à* * Rom. VI, 9. *mortuis resuscitatum non mori amplius, ** ac ob id nec crucifigi denuò. Ubi cœlo Lunam deducere potuerit homuncio, poterit quoque cœlos occupantem Servatorem crucifigere & sanguinem profusum denuò pedibus conculcare. Fiet vero & illud & hoc ad Græcas Calendas. Hostes suos pri-
- * Pl. CX, I. *dem Servator ita debellavit ut pedibus subjectorum ** infultet cervicibus. Ac ob id litera ab Exegetis heic deserenda & *scilicet confugiendum ad Allegoriam.* Jure vero optimo id quisquam fecisse dicitur, quod ab aliis pessimè factum probat & *ratum quasi habet*, cum causa sit flagitii, si non physica, certe, tamen moralis. Adhæc: *Quisquis legatum vel amicos Principis*

Principis violaverit, in ipsum dicitur peccasse Dominum
 supremum. Porro: *Qvi plantam* sauciaverit ipsimet
 ægrè facit capiti. Merito ergo relapsi Ebræi dicuntur (1) *ratiha-*
 Apostolo Servatorem *cruci affixisse*, idque *denuò*, quia *bendo*
 facta deicidarum, pridem patrata, si non ore certè ipso
opere cordeque, probarunt. Hoc quippe scelerato ausu *negant*
 Jesum esse Dominum, eumque super se regnare Luc. XIX,
 II. nolunt; negant esse semen illud benedictum aut DEI
 filium, dum spernunt, non adorant, non diligunt; *Negant*
 satisfecisse DEO, dum cruentum *ἀσχερον* respuunt: *Negant*
 hoc mysterium, quod scandalo mox est & stultitia videtur.
Probant è contra blasphemias voces quibus Patres Ebræo-
 rum Christum prosciderant, reumque blasphemiam, rebel-
 lionis, mendacii, imposturæ, luxuriæque peregerant.
 Dignum quasi iudicantes fervili illo, maledicto, cruentoque
 supplicii genere, succlamantes quasi: *Crucifige! Crucifige!*
 Marc. XV, 13. 14. *Veniat Sanguis ipsius super nos liberosque!* * *Matth.*
 quia nobis, id est vel nostro cum malo maximo, volumus *XXVII, 25.*
 crucifixum. Et adeò hoc *interpretativè* probant deicidium,
 ut suo quasi facto testentur: Se ita omnino & rectè sentire;
 probe quippe expertos viarum Christi, nihil in iisdem bo-
 ni, nihil veri deprehendisse. Se antea quasi delusos dece-
 ptosque errasse, juxta cum stupida plebecula, nubemq;
 pro Junone amplexos. Jam vero se rectius sapere, ex quo
 scilicet cœperunt, non solum desipere sed & insanire. Ita
 cogitant, loquuntur, agunt nuperi crucifixores Christi!
 Facetiam non ejurasse Ebræum externam fidei professio- (2) *imitando*
 nem. Ecquid scelus hoc hominis, à tantæ pietatis culmi-
 ne deficiens, ut ore taceat, opere factoque ipso loquitur?
 Nisi quidem merum, passionum, crucis, mortis, merito-
 rumque Christi, quæ cuncta naso suspendit adunco, quæ
 nihili & flocci pendit, vilipendium? Nonne etiam, more
 apud multos solito, ad aram velut haram proruens, ipsius
Corporis & Sanguinis Messiani, pessimè habiti, reus evadit? * *1. Cor. XI,*
 Quinimo cum capiti inter sidera relato nocere nequeat, 29.

ordinis sui osor Apostata, frendentis & spumantis instar apri humiles suo fulmine ferit plantas. Intellego autem membra Christi quæ in pulvere hoc sprete sine honore jacent, puta tam pauperes, quam Præcones fideles, quos peculiari sua cura, gratia, tutela & commiseratione noster

* Gal. VI, 14. Sospitator dignatur. Hos fideles, velut *mundo crucifixos*, relapsuri Ebræi habent pro olido cadavere, carcino- mate, piaculis. 1. Cor. IV, 13. Hos inopiæ exedendos per- mittunt, acriter insectantur, strenue excruciant, sic (liceat uti verbis eximii Theologi) ut velut *inter duos latrones*, suam miseriam & aliorum immisericordiam, eos cum Christo cernamus *crucifixos* excarnificatosque. Quo vero

(d) *fructus malus,* tandem cum fructu, quicquid male agunt, impii peragunt? Vah! illo, quo mali mala semper assolent. Crucifigunt quidem, sed *sibi*, id est nullo Christi, nullo Christiadum, interim *malo suo maximo*! Recidunt enim in caput scelera- tum scelera, verticem non cælum lædet, quisquis sagittas ad perpendiculum emisit. Est inter caput membraque mystica & grata quædam confœderatio, amica conspiratio, & quasi Sympathia. Quicquid *boni malive minimo fratrum tutemet feceris*, hoc, velut *sibi factum*, Fratrum primogenitus, Rom. VIII, 29. Servator noster, *reputat*. * Si fulminei illi apri, gratiæ *margaritis conculcatis*, *mordicibus vexarint pios*, * pietatis ille assertor JESUS exiget vindicias, tandem Sauli- nam hanc sobolem in via sua compellaturus. *Quid me per- sequeris? Durum erit contra stimulum calcitrare!* Act. IX, 4. 5.

* Matth. XXV, 40.
* Matth. VII, 6.

(β) *ILLU- SIO qua involvit*

An vero hæc ultima meta furoris apud Relapsos? Ne hoc quidem! Enecant Apellæ Servatorem. Enectum habent pro ludibrio. Ne hilum quidem meliores sunt Apostatæ. DEI FILIUM PRO LUDIBRIO HABENT.

E X E M- PLUM

(a) *bene de malis*

Sunt enim *παράδειγμα ἰζουτες*, crucifixumque Serva- torem *ridendum propinant Gentilibus*. Aliud enim in omni supplicio est pœna, aliud *παράδειγμα*. Maleficos punire, Sancta jubet Nemesis. Ut vero unius pœna, metus sit omnium, *publicitus exemplum statuitur*; quo diro hoc specta- culo

culo territi subjecti à simili abstineant flagitio. Hæc causa est ob quam capital supplicium, non in angulo, non in carcere, sed sub dio, in edito Theatro, Magistratus exigi jussit. Hæc publica prostitutio *παράδειγμα* est. Ita in Sacris lego Pandectis. Noluit Josephus, vir mitissimus, *παράδειγμα* *ἵσταν* ridendam propinare, *Deiparam* Matth. I, 19. Potuisset quippe eam, velut prostitutæ pudicitia sponfas licuit, in jus vocare, ut, vi legis *Deut. 22, 21.* ædibus Patriis eliminata, rapta, extra pomœria, lapidibus obrueretur. Maluit autem privato vivere contentus repudio, jubereque ut res suas sibi haberet gravida. Contra Moses Num. XXV, 4. cum manarent in vulgus exempla Regentum, lascivia & idololatriæ deditos populi Principes, ferali de trabe, sub dio curans suspendi, spectaculum, exemplum, *παράδειγμα* edidit severæ justæque Nemeseos. Utrumque vero, quod Josephus noluit, quodque voluit Moses facere, eadem voce, qua Paulus in Textu utitur, exprimunt septuaginta interpretes & Matthæus. Nemo sanè improbat horrenda spectacula, quæ aliqua lege necessitatis pio Magistratui extorquet subjectorum profligata improbitas. Præposterè tamen heic agere Relapsos, nemo non videt. Quippe cum DEUS, DEI vicarius, Deique viri, optimo suo jure, impios puniant, & ut exemplo hoc absterreant, eos qui non nisi formidine pœnæ innoxie vivere volunt, publice pœnas exigunt impietati debitas. E contra Satan & Mundus malorum, pios affligit, productosque in scenam publice gestit prostituere. Exemplum sine exemplo est Servator noster, pariaque ipsocum habent fata *γνήσιος* discipuli. Illum Judæi *pendentem in cruce præalta, quassato capite, sparsisque sarcasmis, risere.* * Hos, gentiles pariter ac Judæi, diris suppliciis affectos, dirissimis prosciderunt convitiis. Ita scilicet moribundo Leoni de tribu Juda insultarunt leporinæ levitatis homuli! Quid heic relapsi agunt? Pari ratione in se viventem habitantemque Christum, quasi è medio tollunt, non sibi solum peccantes, sed & aliis scandalum præbentes.

(b) male de
Christo sum-
tum.

* Matth.
XXVII, 39.

* 2. Sam.
XII, 14.

bentes. *Davidi* similes, qui torum violans *Uriæ*, eumque hostibus necandum objiciens, non solum peccavit in propria commoda, Deique legem, sed & ad calumniam proritavit *hostes DEI*, * extra pomeria Ecclesiæ sine fide, aut in gremio Ecclesiæ sine probitate, viventes. Sane peccato condonato, luere oportuit Davidem scandalum quod datum infidelibus. Et hoc est *παρδδερμα*, hoc offensaculum, quod Christum crucifigendo suppeditant, illi qui quondam illuminati, & mox lapsi. Hypocrita enim subdolos, Epicuri de grege porcus, recutitus Apella, lascivi & male sani Muhammedis affecla, Dæmonum sub idolis cultor Gentilis, sacra Christianorum ridet deridetque, simulac videt probe harum rerum expertos, adeo protervè hæc magna mysteria conculcare, Magistroque suo, quem adorant, crucem figere, eundemque, medio quasi digito monstrantes, sannis excipere. Grande ergo hoc scelus est, & dira morte piandum! Quæ tandem quæres relapsorum est *conditio* ubi ultimam impietati manum injecerunt? Quæ ipsorum fors, vel facultas ad spem bonæ frugis residua?

Sed hoc in *tertia* exponendum restat sectione: Pone enim esse illuminatos. Pone illuminatos relabi. Quid quæso tandem IN FUTURUM supererit, nisi *ἀδυναμία* ad respiscendum? En igitur vobis

PROPHYLACTICUM CONTRA RELAPSUM PAULINUM.

(c) FUTU-
RUS
ἀδυναμία
STATUS.
heic nota
(a) REM.
(β) *duram.*

III. *RATIONE FUTURI* depingens *ἀδυναμίαν* ad *μετάνοιαν*, *impotentiam ad pœnitentiam*. Quærant alii quæ verba in Bibliis sint *φοβερῶν φοβερῶτατα*, afferantque varias de variis dictis opiniones. Sanè non è postremis hoc est nostrum, quod instar Medusæi capitis tantum interpretum numerum territavit. Dolendum omnino adeo mutatam esse mentem relapsorum, ut *mentis* indigeant *immutatione*. Adeo *veterno obfuscata* imaginem Christi, ut ad naturalem squalorem animus reductus, nil nisi larvam Satanæ, veterisq;

terisque Adami referat idolum. Dolendum inquam *adeo nihil ex pristino superesse nitore*, ut tabulæ rasæ instar sit anima, novaque iterum signanda veniat imagine. Atat hoc omnium dolendum maximè, quod, tanto Apostolo, DEOque teste, sit IMPOSSIBILE RENOVARE ad POENITENTIAM. Ohe! Quid durius asperiusve dici queat? Quid mage fiderare & percellere pavidas conscientias? Nihil equidem poterit magis hoc ipso fulmine Apostolico, quod tam penetrans fuit, ut multi Patrum de ipsa totius Epistolæ θεοπνευσία subdubitare cœperint. Excipietis equidem: Nonne *Baptismus* quo tincti sumus *est lavacrum uti παλιγγενεσίας, ita ἀνανήσεως*, * quo scilicet qui tenera adhuc ætate renati fuerunt, ea adulta iterum, vi gratiæ fœderalis, renoventur ad pœnitentiam? Nonne baptismale hoc fœdus ad vitæ usque obitum perdurat, DEO servante fidem, utut homo datam fregerit, Deoq; post factum naufragium, fœdifrago humuncioni recursum indulgente ad hanc alteram fœderalemque salutis tabulam? Nonne ipsemet noster Paulus Eph. IV, 23. 24. hortatur, ut, secundum D. Lutheri versionem, *nosmet renovemus Spiritu mentis nostræ*? Qua tandem ergo lege, subjicietis, *est impossibile renovari ad pœnitentiam?*

(γ) *veram,*
quia
* Tit, III, 5.

Dilecti in DEO! Hos vos velim notare. Est utique baptismus lavacrum renovationis, sed *Spiritus sancti*; cui nihil est ἀδύνατον. Est fœdus baptismale perenne. Sed quod DEUS ferit sancitque, imo & primus offert, non vero homuncio, qui gratiæ tesseras & privilegia dare & instituere nequit, quamvis acceptare queat per gratiam prævenientem. Adhæc: *Stantes in gratia* jubet se renovare, vel potius passivè, per acceptas vires, renovari jubet Paulus ad Ephesios scribens. Heic autem in *Textu* de lapsis est sermo. De LAP SIS vero audacter pronuntio. *Est plane ἀδύνατον plane impossibile*; sed quid? An RENOVARI? Neutiquam: Hoc in *Textu* haud lego. Quid tandem ergo ἀδύνατον? Accipe sis: ἡ ἀνανήσεως, hoc, hoc est impos-

(a) ἀδύνατον
est.

(b) ἡ RE-
NOVARE.
sibile,

sibile, scilicet ut per μετάνοιαν suam mentem in melius mutant. Quibus vero hoc Renovare est ἀδύνατον? Audin: His ipsis qui RELAPSI, de quibus utroque commate egit Tharsensis Apostolus. Quicquid enim sit de latina, de Teutonica & Exotericis aliis versionibus: Hunc in modum sua lingua facer Spiritus loquitur: Impossibile est illuminatos, gustantes, participantes, prægustantes, & nihilofecius procidentes ad scelera, RENOVARÉ ad resipiscentiam? Quinam ergo sunt illi qui lapsos renovare nequeunt? An alii? Puto neutiquam. Ergo ipsimet lapsi, sese renovare nequeunt: Illi ipsi enim qui olim audierunt gustantes, participantes, prægustantes, & mox dicuntur lapsi, crucifigentes, ludibrio afficientes, sunt heic quoque non-renovantes, quia ad tantum munus omnimoda laborant ἀδυναμία. Si percontari volueris: An à DEO, pro plenitudine abundantis gratiæ, possint RENOVARÍ? Hoc in quæstione haud fuit, ac ob id nec decisum, nec negatum à Paulo. Quippenim si percontator aut temerarius disceptator voluisset quærere; An talis relapsus, per abundantem DEI gratiam, queat renovari? Respondisset utique gentium Doctor ex Rom. XIV, 4. Quid alienum judicas Servum? suo statqve eaditqve Domino. Sed hic eriget; potens quippe efficere ut, quondam lapsus deinceps, stet erectus. Vel uti Rom. XI, 20. 23. Tu fide perstas. Cave animo efferaris. Time potius. Potest enim DEUS defractos ramos denuo inserere stemmati oleæ præpingvis. Non enim quod cuiquam est ἀδύνατον id etiam cuivis, aut quod homini impossibile idem & Numini! Consulamus stylum Scripturæ, & exemplis hic res patefcet luculentius. Matth. 24, 24. lego. Surgent Pseudo-Christi & Pseudo-Propheæ, daturi signa prodigiaqve, ita ut seducturi sint, si δυνατόν, si possibile, etiam Electos. An vero quia Agyrtis & Planis est ἀδύνατον, nolentes assensum præbere Electos, seducere? ideo quoque Electis est ἀδύνατον, ut scilicet se, ad tempus, patiantur seduci? Marc. X, 24-27. An quia à parte hominis, fiduciam in opes collocantis, est ἀδύνατον introire Regnum Cælorum? DEO quoque est ἀδύνατον introducere?

(c) Non
DEO.

ducere? An quia ἀδύνατον est, vel Maria iudice, virginem parere, & Spiritui Sancto per ἐστέλευσιν eam fecundare? Luc. I, 34-35. Ne utiqvam! *omnia enim sunt penes DEum possibilia.* Joh. X, 28. 29. *An quia lupus infernalis per vim, ex Christi manibus, nequit harpagare oviculas,* iccirco etiam oviculæ nequeunt se, si vaviter ductantis DEI manibus subducere per scelera proæretica, & sic aberrando rictui luporum se objicere? Par ratio est verborum textus. Quæritur in illo: *Quid quantumque possint, post tantam gratiam, tam atrociter relapsi?* An scilicet, cum omnino renovandi & immutandi sint, se renovare, suamque mentem ad meliorem possint reducere frugem? Non autem in quæstionem venit: An possit DEus lapsos renovare ad pœnitentiam? Nec an per DEum lapsi possint renovari? Nec an Numen ad novitatem mentis eos valeat reducere? Nec an, post abundantis gratiæ neglectum, queat, item an velit, abundantissimam quandoque superaddere? de his controversiis ne γέρῳ quidem suppeditat, hoc loco, Codex facer. Lego heic *lapsis negatam pœnitentiam activam,* Lego negatam renovationem per vires connatas aut adhuc *residuas,* peragendam ab ipsis met deficientibus: Ast passivam obedientialemq; potentiam in homine, & activam in Deo, non negat, non impugnat Paulus. Quod enim Deus remittere hæc, etiam gravissima, delicta possit: Quod velit quoque condonare & convertere: Quod eum in finem lumen boni verbi, donum cœlesti, Christum, & Spiritum Sanctum omnibus offerat: Quod eadem facilitate DEus condonare queat atrociora crimina, qua transmittit minora: De eo sane nemo nostrum dubitat: Hoc interim Paulus definit, determinatque: Esse videlicet lapsis, esse omnibus hominibus, esse Angelis, esse cuilibet creaturæ per omnia impossibile, lapsos alios, aut lapsum semet ipsum renovare, & ad pœnitentiam perducere.

(d) Sed
LAPSO.

Videor vero mihi audire unum alterumque, vel cogitando, regerentem: Ecquid novi heic Paulus, aut insolitum tutemet interpretes, affers? *Qvis Protestantium unquam*
E
existi-

(e) æque ac
IRREGENITO.

existimavit hominem se ipsum posse convertere? Cur id de relapso negas, quod de homine naturali nemo negat? Quod omnes concedunt, quod nemo disputat, quid attinet de relapsis in specie inculcare? Audite sultis A. O. quo tendat & collimet Paulus? Renati sæpe, tentante Diabolo, ita secum incipiunt cogitare. Liceatne facere periculum? Liceatne quicquam dare seculo, quod corrumpit & corrumpitur? Adverso haftenus natasti flumine, quid si remiseris paululum brachia, quid si indulseris modiculum illecebris & erroribus seculi. Bono etiam erratur animo, pia est intentio, poteris vel sistere vel revocare gradum, sæpeque qui aliquot passibus recedit, tanto longius per saltum profilit! Accedunt susurri Satanæ ad superbam temeritatem inducentis: Ecce quanta est qua te in præsens effers gratia? Tantum tu luminis, fidei, gratiæ & virtutum percepisti: Pereat ergo harum rerum pars aliquota, etiam quantacunque: *Supererunt nihil secius, post LAPSUM, LIPSANA gratiæ, subitoque per reliquias virium te recolligens, ad bonam te poteris frugem recipere.* Si ruminari hoc & cum quapiam titillatione animo volvere revolvereque volueris, uti ferax & sæcundus est error, plures sequentur illecebræ. Verbi causa: Cum sis *illuminatus*, annon post lapsum supererit scintillula sub favilla latitans? Cum habeas *donum illud cœlestis & gustaris*, fors post deperditum talentum assis remanserit? Non cum dono statim & mantilla auferetur. Cum *compos* fueris factus *Spiritus sanctissimi*, non ilicet totam simul totius Deitatis, per hoc peccatillum, feceris jacturam. Cum *gustaris bonum DEI verbum*, utique præteritorum *ἀνάμνησις* tuam iterum efficaciter movebit salivam. Cum *seculi futuri delibaveris virtutes*, atque sic gloriæ libamina senseris. Ne utquam tu gratia penitus excidere, victima orci fieri, aut iram Numinis tantopere poteris concitare. Talia, & hujus furfuris similia, suppeditat caro & Satanæ, ut superbam apud stantes securitatem animo ingeneret. Subjiciens: Quæ cum ita sint: *Quid tentasse nocebit?* Facile est ex residua

scintilla

scintilla lucem, imo incendium, conflare. Stimulat *amissi boni* recordatio ad id ipsum recuperandum. Reciperare *Spiritum* poteris, *cujus arrha sunt reliquiae*. Non *nauseosum* erit deinceps verbum, quod semel palato adeò arrisit! Et dum ex *primitiis caelestibus* manipulum, calamum, vel aristam tantum retinueris, ad meliorem petendam jus erit. Equidem ut reviviscat *mortuus*, hoc opus, hic labor est; *Lipothymia* correptos refocillare potest, & *lippus* & *tonfor*. Ut convalescat *moribundus*, opus est Medico experientissimo; Ubi convalescit semel, nutanteque talo collapsus fuerit, quilibet *veterinarius* ipsum, aut ipsemet se, poterit iterum erigere in pedes. Accidat lethali *ægritudine*, devicta, *levis febricula*, aut capite sanato tenuis *redivia*, utique hæc cito, tuto, & jucunde transitura est. His ignitis *Satanæ telis* A. O. occurrere vult Paulus, ne utquam actum agens, dum demonstrat *irregenos æque ac relapsos* extrema *adversaria* laborare, seq; ad meliorem mentem innovare haud posse. Eosque à toto aberrare limine qui somniant post tantum *LAPSUM*, *LIPSIANA* gratiæ fore residua, suffectura ad semet iterum innovandum. Ratio est in promptu: Mortui olim fuerunt in peccatis. Resuscitati mox ad vitam. Mortalia delicta si destinato animo iterum patnaverint. *Recidunt, non solum in pristinum, à diva ulas naturalis statum, sed etiam in PEJOREM*. Quippe enim (Petri utar verbis 2. Ep. II, 20. 21. 22.) *quotquot, effugiendo iniquamenta seculi, per experimentalem agnitionem Domini & Servatoris nostri Jesu Christi, iisdem sordibus iterum impliciti superantur, horum posterior status peior est priori. Satius utique fuisset, non cognovisse eos viam justitiæ, quam, quod postquam eam agnoverunt, advertantur à Sancto, quod ipsis traditum fuit, præcepto. Accidit enim his quod proverbio dicitur: Canis ad vomitum, sus ad volutabrum rediens. Geminam scilicet contrahunt spurcitiem, geminam nauseam. Namque si denuò, post acceptam gratiam medicinalem, peccaverit, erit conditio, in quam incidet, deterior.* Joh. V, 14. Unoque fugato & expulso Dæmone, si eundem receperis, post se syrma trahet septuplo majus,

& mala inferet totuplo majora. *Luc. XI, 26.* Qui ante conversionem mortui fuerunt per peccata, post relapsum sunt bis mortui: Per naturam *arbores* fuerunt *steriles*, & dum per æstatem gratiæ *φθινοπωρινά* neglectam, emoriuntur fiunt *δέσδεα*. Per naturam *mortuae*, per relapsum *bis emortuae exstirpatæque*. *Jud. versu 12.* Communi opus est cœli clementia, ut quæ per hiemem marcent arbores, vere ineunte frondes, flores fructusque protrudant. Quotquot sub imbri-fero autumno marcescentes, bis mortuæ eradicatæque, fructus iterum novos ferre & revirescere debent, superabundanti egent clementia cœli. Et si aridus *Abaronis baculus* reflorescat, hoc gratiæ DEI indebitæ & abundantanti adscribendum est, non item residuo succo sive baculi sive arborum. Et hæc est *A. O. ratio*, ob quam nullum ego *terminum peremptorium* communi, sufficientique illi gratiæ divinæ, quæ per verbum & sacramenta operatur, ausim statuere. Interim hoc me profiteri oportet solenniter. Quisquis **STANTIUM** & mox **LAPSORUM**, tanta auxilia gratiæ, quæ cum Deo Trinuno unionem communionemque largitur, quæq; abundantio-rem & gratiæ & gloriæ gustum suppeditat, protervè respuit, nefariè conculcat, nequiter spernit, huic homini ego, quisquis etiam fuerit, nunquam promiserò tanta auxilia gratiæ superabundantis, quæ abundantem ipsius nequitiam semper vincat, superet, vel excedat. Fatalem enim superabundantis gratiæ terminum, Antediluvianis, Corazimo, Bethsaidæ, Solymorum urbi, & plurimis Provinciis destinatum observo, quo elapso, tanta & tam exuberantia gratia flumina ad exiles & tenues, (cæterà facile suffecturas sitientibus) reducta fuerunt rivulos. Ne quid dicam de occalescente in dies, per pulsus emollientis gratiæ, corde eorum, qui in malo obstinati manent, aut à bono deficient. Hos sufficiens gratia, ex quo copiosissima rejecta fuit, minus movet, utut maximè moveat. Dat cætera abundantem gratiam DEUS plurimis, utut debeat nemini, & perennem fore haud promiserit. Quin, cum *quinque talenta* non offerat,

offerat,

offerat, *unicum talentum*, per segnitiam *defodienti*; * An quæ-^{*} Luc. XIX,
 fo promisit se decem daturum, illi qui quinque temerè &
 nefariè dilapidarit? An magnæ gratiæ abusum, majori
 24.
 semper gratia vult pensare, is qui nullam debet, quique,
 peccantibus contra legem & conscientiam tantopere suc-
 cenlet? *In hominem si peccarit quispiam*, ait Eli I. Sam. II, 25.
id boni viri arbitrio potest componi. In ipsum DEum autem si pec-
caveritis, quis, nisi ipsemet obtulerit gratiam, medias partes
sustinuerit? Nemo Numine superior est. Nulla lex quæ
 DEum obliget ad indebita. *A libera ergo & abundantigratia*
DEI pendet, post tantorum beneficiorum cōpiam, relabentium
Renovatio & resipiscentia. Summa: Nulla supersunt post
 gravem hunc lapsum ipsa gratiæ inhabitantis, nullæ post
 relapsam boni spiritualis reliquiæ, quibus scilicet semet in-
 novare aut malam mentem in melius qveat mutare Re-
 lapsus. Si durifuerunt ante collatam gratiam, ea rejecta,
 magis indurantur, facti scilicet ex malis pessimi!

Nil restat A. O. præterquam unicum adhuc. REM (β) RATI-
 expofui, rei nunc *Rationes* apponendæ. *Ad ὑμῶν ἀναστα-* ONEM.
 Hujus causam nunc accipite: Eam felicissimè assequi po-
 teritis attendendo ad *nexum verborum Paulinorum*. Atque is *quam dat*
 hic est: Impossibile ut relapsi se renovent ad pœnitentiam. (a) *Connexio.*
 Eccur? *Primo* quia peccant *contra Medicum*: *ἀδύνατον ἀνα-*
καταίξεν εἰς μετάνοιαν: Sunt quippe uti deinceps, sequitur *ἀνα-*
σταστῶντες, καὶ παραδειγματίζοντες ὑὸν τῷ θεῷ: Ac ob id nulla alia
 superest victima hilastica, post rejectam hanc monadicam:
Secundo quia peccant *in medicinam*, verbo & sigillis gratiæ
 abutendo: ETENIM, NAMQUE, pergit Apostolus.
 TERRA IMBREM SÆPIUS SUPER SE VENIENTEM
 IMBIBENS, & PARIENS HERBAM COMMODAM
 COLONIS: *Accipit benedictiones divinitus.* *Quæ VERO* (im-
 brem super se crebrius venientem pariter imbibens) *pro-*
truserit spinas & tribulos, ea reproba est, maledictioni proxima,
ultimoque exurenda. Ex hac connexionione merito mecum,

A. O. concludetis: Ergo *Ratio adiuvantia* quærenda est in diversitate glebæ. Non enim Numen in causa, sed homo. Non polus in culpa, sed solum. Non pluvia deficit, sed gleba. Non ex cælo, sed ex cæno, spinæ procreſcunt, tribulique. Imber ille, verbi boni Symbolum, jugiter deſtillat, super bona cadens terra malaque, nulloque heic agitur discrimine. Emollienti huic nimbo noli indurationis vitium adſcribere. Par est cæli clementia, dispar terræ qualitas. Uſus gratiæ mite ſolum emollit. Abuſus emollientis gratiæ ſenticofum & lutoſum agrum indurat. Quanto largius in rectè utentes deſcendit favor, tanto feracius eſt bonorum operum arvum. Quanto vero liberalius in dumetum & ſenticetum roſcidæ fluvix deſtillat copia, tanto apud male utentes major inopia boni, & copia malorum fructuum.

(b) *Allegoria.*

At, inquis; *An meliori de luto cuiquam mortalium præcordia Titan finxit?* Et ſi hoc explodis. *Da terra bonæ malæque juſta discrimina!* Dederò ergo haud invitus: Dum probè ab invicem diſtinxeris Naturam & gratiam. *Natura* omnes terrigenæ terra mala ſunt. Et uti tellus anathemate divino, ob peccata hominum, percuffa ſterilis eſt bonæque frugis noverca. Ita eadem, non accedente cultura, ſe colere, ſe arare, ſerere, ſubigereque nequit. Atque hac ratione nec homo ſe convertere renovareque per naturales facultates poteſt. Nulla proin terra per naturam bona, omnis mala eſt. Et hanc conſtatam pravitatem vult vincere Numen. Non item moroſam illam affectatamque. Interim ex malo per naturam agro, bonus per gratiam fit agellus. Si patienter aratrum legis ſuſtinuerit, ſemen verbi Evangelicum receperit, imbrem cœlitus delapſi Spiritus imbiberit, ſiderum influxum, ſolis calorem, molli ſinu exceperit fovēritque. Aſt hæc bona arva quandoque in ſenticetum degenerant, quantoque ſolum melius quondam fuerit, tanto spinæ tribulique pullulant latius. Pone ergo probè cultum agrum negligi, tum utique ſenſim conſtringetur cortex, reſiſtet aratro legis

gisquod quondam facilius patiebatur, respuet aut suffoca-
bit semen Evangelicum, mox radicata perplexaque conca-
tenatorum flagitiorum segete agro referto, fructusque
proferente acerbos aculeatosque, vepretum hoc interci-
piet quicquid cœlitus promovendo tritico destinatum est
roris, interceptoque hoc liqvore abutetur ad latius diffun-
dendos viridantis neqvitiæ stolones, ad folia malorum præ-
textuum, ad fructus operum pessimorum. Quid jam vobis
A.O. videtur? *Possentne talis agellus semetipsum facere novalem,
mutare indolem, fruges ferre?* Nonne hoc vepretum *omni
inculto & compascuo loco ineptius est?* Certe: Nisi vis major
radices extirpans, solum vertens, fibrillas tribulorum per
tribulationes exurens, accesserit, & ex pessimo fundo fece-
rit optimum, ne hilum quidem poterit *ad semet ipsum* inno-
vandum, quantumcunq; ager olim fuerit cultior campis Ba-
byloniorum, arvis Palæstinæ, hortisve Hesperiiis. Suæ indoli
& genio si degenerans senticetum permiseris, erit, mane-
bitque ineptum, fietque in dies ineptius, nec liberabitur à
maledicto servabiturq; ad ignem Pantocriticum.

Detracto ergo florido Allegoriarum pallio. Hunc in
modum Paulus *Ebræos* alloquitur: Terra vos o Renati!
quondam fuistis rudis sterilisque per *naturam*. Nunc vero,
in signi Numinis *gratia* & beneficio, facti estis terra bona,
culta, ferax, benedicta! Cavete *ne* per securitatem *iterum*
sylvescatis, malisque vos operibus commaculantes in re-
probam, maledictam, exurendamque terram degeneretis.
Beatos vos Ebræos prædico: Terrigenæ quidem, è terra
conditi, & ob peccatum in terram redituri, atque sic tellus
maledicto obnoxia fuistis: Ast ex quo aratrum legis tole-
rastis, admisistis semen fidei, terra estis bona facti: Ut *talis
maneat*, vestrum est ante omnia curare. Mementote ergo
vos ab humo dictos homines, ut *humilitati* studeatis. A solo
vos suspensos esse polo cogitate. Terram si quis terendo
affixerit, hoc *patienter* sustinete. Contra *adversitatum* pro-
cellas immobiles perstate; terræ orciqve *motus* temnite;
Pulve-

Pulveream bonæ terræ speciem, dum *gamas* intus contineatis, ne despiciate. Nam bona terra alia est, alia videtur. Invocate porro propitium Numen, ut *cæli* vos beet clementia, justitiæ *Sol* vos vegetet in dies, ut sacrum *Flamen* blandè adspiret piis cœptis, ut roscida *nube* Evangelii steriles fecundet animas, aridas refocillet, duras emolliat. Sic *pluvia* illa verbi toties totiesque super vos veniens, aptos vos reddet ferendis bonis *frugibus*, quo Patrem gloria, & vos benedictio maneat: Per animam autem vos obtestor: Nolite gratiam, quæ gratis data est, negligere. Nolite eadem abuti ad securitatem scelerave. Nolite superbire, aut vos efferre arrogantius. *Potest* namque probe cultus ager *sensim* in *senticetum* degenerare, potest loco tritici, si incultus jaceat, tribulos ferre. Potest fieri *ἀδόνισμα* & quod ultimum est & ilias malorum, tandem etiam exuri. Jam vero Anima fidelis, dic sodes quid hoc in Statu imber gratiæ optimus profuerit, contra malum radicatum? Maximè si bono ad malum cœperis abuti, vitiumque quasi in naturam versum fuerit? Sane istuc usque si deventum fuerit. Non *stat* amplius *penes agrum*, sed unice ab abundanti gratia cœli dependet, ut per metamorphosin ex maledicto agro fiat benedictus.

V. CON-
CLUSIO.

Anacephaleosis.

A. O. Quæcum ita sint: Hoc alta apud vos maneat, mente repostum: Etiam illuminati, Christi sanctique Spiritus participes, degustato licet bono verbo virtutibusque seculi futuri, possunt nihilosecius hac tanta gratia, idque in totum, excidere, atque sic quidem ut denuo DEI filium, crucifigant & prostituant. Non possunt autem Lapsi semet renovare ad pœnitentiam. Cum nulla post lapsum lapsana supersint gratiæ qua se renouent, atque sic posterior, conditio lapsorum deterior evadat priori. Terra enim, bona fit usu, mala autem abusu gratiæ, seque ubi semel in *senticetum* degeneravit renovare nequit. Majori heic opus est vi Coloni. Q. E. D.

Post

Post *EXPLICATIONEM* ad *APPLICATIONEM*. VI. *USUS*.

A. O. Vobiscum nunc ago. Eo jure quo cum Ebræis
 Paulus. Cardignostes haud sum, nec judico de occultis. *PROe*
 Interim id scio: Omnibus vobis esse necessariam pœnitenti-
 am, sive stantium, sive lapsorum. Et ad *alterutram classem* vos
 spectare quotquot heic estis congregati. Scilicet aut ad
STANTIUM, aut ad *LAPSORUM* censum. Aut *ovis estis* ab
 ovili gregeque Christi *aberrans*, ac ob id *querenda*, & ex fau-
 cibus lupinis liberanda. Aut *ex numero 99. ovicularum*, quæ
 lapsorum pœnitentia non indigent. * *Alterutram filii su-* *Luc. XV,*
stinetis personam; Aut Acolasti prodigi, aut domi cum murmu- *4. II.*
re remanentis Senioris. Probate ergo vos, & quid in quemq;
 quadret ipsimet dijudicate? Sigillatim ego egero cum sin-
 gulis, ut quid ab una parte *STANTES*, quid ab altera *LAPSOS*,
 meminisse oporteat, perdiscant.

AD STANTES.

(a) *STAN-*
TIBUS.

Res A. O. Paulo est cum *STANTIBUS*, ad hos verba
 sua dirigit, ut revocet eos à ferali ruina! Ita me vero Numen
 amet *ut velim*, ut optem, ut precer, vos omnes singulosque *ut (a) sint*
 stare in gratia, pervenisse ad illud fastigium, quod Ebræi *tales.*
 conscenderant. Imò ut perseveretis in hac felicissima
 statione! Et secundum *judicium charitatis spero*, autumoque
 esse vos inter, O Amicissimi, aliquos saltim, simillimos Ebræ-
 is, quos Paulus dilaudat velut *illuminatos, doni cœlestis, sacri*
flaminis, suavitatis Evangelicæ, & virtutum futuri seculi compotes
participesque. Quin, quamvis dura sint quæ Gentium Doctor
 Ebræis accidere posse auguratur, quamvis non sine causa
 moneat benedictam terram, ne abutendo rore gratiæ de-
 generet in senticetum reprobum, maledictum, exurendum-
 que. Tamen *pari pietatis affectu spero* ominorq; præservan-
 ti gratiæ vos locum relicturos, & ad finem perseveraturos.
Spero enim de vobis, O dilecti! ut ut aspere moneam, meliora, eaque quæ
vestra cum salute sunt conjuncta. Non enim injustus est DEUS, ut obli-
viscatur operis vestri & laboris in Charitate suscepti, quam ad gloriam
divini nominis hætenus demonstrastis, quotquot sanctis ministras manus
commodastis, & hodieque commodatis. Discipio autem ut unusquisque
vestrum

(β) grati in
DEUM.

vestrum idem (deinceps quoque) praestet studium , ad plerophoriam fidei & spei , ad finem usque perseverantis . Ne fiatis imbecilles , sed imitatores sitis eorum , qui per fidem patientiamque hereditatem promissam nanciscuntur . Ebr. VI, 9. 10. 11. 12. Vos ergo STANTES compello , ut quid vestri sit officii vos admoneam ! Grato itaque , quod PRIMUM est , animo perpendite , quanta in vos benignum Numen contulerit charismata , quantaque gaudeatis praehypocritis & infidelibus praerogativa ? Nec Paulus suos Ebraeos habuit pro hypocritis , nec tales vos existimo . De irradiatione inchoata & fulguris instar praetervolante , de cognitione literali sine agnitione fidei , de fidei umbra , quae temporaria sit non item iustifica , de gustu tantum supremis labris facto , de miraculosis virtutibus , quae non sanctificant , de sensu immortalitatis qualicunque , & qui neminem faciat beatum , de talibus inquam charismatum larvis Paulum agere , vix juranti credidero . Relligioque est mihi hujus farinae limitatiunculas magnifico textui infarcire , ne videar aut amplitudinem gratiae divinae circumscribere , malumque , quod in carne reparatorum quoque haeret , minuere , aut denique illuminatos inducere in temerariam hanc praesumptionem , se nulla ratione gratiam DEI , semel acceptam , etiam per flagitia atrocissima posse decoquere perdereque .

(γ) Sibi gratulantur.

Habetis, O Optimi, quotquot nempe, dictante conscientia & simul attestante Spiritu Sancto, certi estis de Statu gratiae bonorumque operum in quo vos constitutos animadvertitis; Habetis inquam, fonticas causas, ut pie in Domino exultantes, passis ad sidera manibus, supremo Luminum Patri decentes agatis gratias, qui vos, ex Regno tenebrarum ereptos, ad lucem perduxit salutarem. O Felices vos quotquot hac luce collustrati vias Domini dedicistis intelligere! O vos beatos, quorum inopiam explevit, Is qui pro peccatis nostris traditus, & ad iustitiam resuscitatus est! Oh vere divinos, quos in habitans sacer agit Spiritus! Oh egregios caeli candidatos, qui pleno heic gratiam combibunt gutture, libaminaque caeli, quasi pitissando persentiscunt & delibant.

bant. Dignum utique hoc immortale beneficium, de quo vobis, quotquot in bono statis, me oportet gratulari. Ast & hoc subjiciendum mihi, hoc pariter à vobis & audiendum, & memori semper mente reponendum: *Quisquis vestrum STAT, caueat ne cadat!* * Sublatus es in altum: Cave lapsu graviore ruas. Cave socordiam, cave securitatem, cave superbiam! *Non, si bene nunc, & olim sic erit,* mala, puta, si destinato peregeris! *Dices:* Bonus in præsens ager sum! Do illud, & bene se res habet: *Pergis:* Pluunt nubes justitiam & rorat cælum gratiam: Esto & hoc; ita res se habet melius: Colophonis loco *subjicis:* Atqui & fructus fero DEO gratos, referoque in præsens benedictionem. Recte omnino & optime: Ast & hoc scito: *Excolendus est bonus agellus,* ne segnescat iterum, ne obdurescat, ne degeneret, acerbos aut noxios fructus ferendo; Solet namque Numen abusum, gratiæ eximiæ, ira tanto graviore compensare. Excidit, uti nostis, cælo Lucifer. Exulat Paradiso Adamus. Sanctus Davides simulac adulter & homicida factus, vir quoque *mortis** fuit! *Stabant Galatæ Ep. V, 1-5. in libertate, quam Christo debebant, quos qui liberat vere sunt liberi. Sed ne servi iterum fiant, ne inutilis ipsis fiat Christus, ne gratia excidant, omnino monendi. Timet 2. Cor. XI, 3. idem Apostolus, ne, quem admodum serpens Evam decepit, sua vanitate, ita & sensus Corinthiorum corrumpantur ab ea integritate, quæ erat erga Christum.* Quotquot ergo, puro cum corde plenaque fide, aditum, ad hilasterium estis nacti. Quotquot estis, quæ cor respersi emundati que à mala conscientia, quæ corpus vero abluti aqua pura, firmiter quæso retinete immotas spes de bonis quæ in cælis, vestro bono, reposita profitemini. Fidelis est qui promisit DEUS. Nihil est quod dubitetis, aut ab ipsius parte timeatis! Vestrum interim est, ut alter alterum exstimulet, ad charitatem peraque bona. Nam si volentes nos, (se quoque labilem, lapsumque vel sibi possibilem, probe novit Paulus) peccaverimus, post acceptam experimentalem veritatis notitiam, vera hac & monadica hostia, CHRISTO, rejecta, nulla alia Levitica supererit, quæ expiet. Manet interim talismodi defectores tremenda expectatio judicii, Zelusque dedoraturus adversariis. *Quisquis enim legem Mosis aspernatus fuerit, absque misericordia morti traditur, duobus aut tribus testibus existentibus. Quanto puratis*

(d) *Caveant relapsus.*

* 1. Cor. X, 12.

* 2. Sam. XII, 7.

(e) *Perstent in bono.*

putatis gravioribus suppliciis mactabitur, qui ipsum DEI filium concu-
 carit, illumque novi fœderis sanguinem, per quem sanctificatus fuerat, pro
 impuro habuerit, Spiritumque gratiæ contumelia affecerit? Ebr. X, 22-29.
 Vos igitur, dilecti, moniti quippe, caveo, ne juxta cum aliis, nefario-
 rum errore abducti, excidatis firma illa vestra statione. 2. Pet. 3, 17. Me-
 mores estote Paulini illius Ebr. XII, 15. Attendite vobis, ne quis deficiat
 à gratia DEI. Ne qua radix amarulentia suppullulans turbas concitet, &
 per hanc inquinentur multi. Ne quis scortator aut profanus sit, instar
 Esavi, unico edulio jus primogenitura vendentis. Scitis enim hunc post-
 modum, hereditario jure benedictionem assequi cupientem, fuisse reproba-
 tum. Locum enim menti, apud Patrem in melius mutanda, hand invenit,
 quantumlibet per lacrymas eundem quaesiverit. Non vos Regeniti ad
 Sinaicum montem, sed ad Sionicum jugum accessistis! Videte ergo
 ne aspernemini eum, qui cœlitus loquitur, CHRISTUM. Sunt namque
 instar Esavi recens nati, quotquot fidelium renati. Jus ha-
 bent primorum liberorum, primatumque in Ecclesia visibili,
 gemina his debetur portio statutaria, hujus scilicet & futuræ
 vitæ. Hanc abundantem & supereminentem Dei gratiam
 quisquis spreverit, ut *ruso agrestis, voluptatum pulmento* * fru-
 atur; Hunc simplici, communi, & revocatrici gratia oportet
 vivere contentum, nec penes ipsum fiat benedictionem
 abundantiore, gratiamque inhabitantem, suo jure sibi ar-
 rogare, vendicare, repetere vel extorquere Patri cœlesti:
 Non nego huic relapso simplicem sufficientemque ad bene-
 vivendum quadram: Precor autem ut meliori cum fructu
 Gen. xxvii, successuve offeratur, quam quo *pingvior gleba, cum rore cœli, &*
 39. 41. *secundo post fratrem loco collat a benedictio*, ab Esavo fuit admis-
 sa; qui simplici hac benedictione, ex quo duplicis decoctor
 * Gen, portionis extitit, ita abusus, ut *egre facturus parentibus extra-*
 xxviii, 9. *neas deperire mulieres*, * fratrisque vitæ infidias struere, cœ-
 perit. Velim ergo vos omnes, quotquot STANTUM
 (S) nimia de omine nomineque gaudetis, sub finem monitos: *Operamini*
 se non presu- *cum timore & tremore vestrammet salutem.* Phil. II, 12. Certos
 want, vos dicitis de præsentî gratia! Benè, dum ex vero. Certos
 quod Deus velit possitque bonum, quod cœpit, opus consum-
 mare perficereque: Melius hoc, & indubitatum. Certos
 quod

* Gen.
XXV, 34.

Gen. xxvii,
39. 41.

* Gen,
xxviii, 9.

(S) nimia de
se non presu-
want.

quod vos Numen jubeat, in bono perseverare & præservare velit à malo. Et hoc optimè dicitur. Verum meminisse decet & sequentium: Constanti firmoque opus esse proposito, non desistendi à bono, non deflectendi ad malum. Equidem neminem deserit Numen, nisi prius deserentes. Sed & deserere DEUM, non est ἀδύνατον. Carnem circumfertis lubricam, Satanam habetis adversarium, Mundum pellacem in infidus, & scandala per viam passim objecta. Hostibus hisce nihil, nimiumque ne credito Tibi Tuisque viribus! Ne *Satana cibro* * vos excutiendos DEUS permittat. *Alia cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur.* Nemo præcipitio est propior, sanctulo supercilioso, nimia sibi sumente, aut suis viribus tribuente. Per animam ergo cavete, quotquot convaluistis, *recidivam* ipso morbo deteriore: *Lapsos* homines *instaurare* pluris constitit DEO, quam in integritate & ad imaginem suam primum condere. *Templum Salomonæ* & citius & augustius primo confectum, contra *Zorobabelis* instauratio majori facta tempore & minori cum splendore. *Nauci servus*, * post veniam impetratam, confervum suum pessime habens, gravius punitur. Qui stigmatate semel notatus, is depuduit, impactoque menti conscientia cauterio incipit occalescere. Aures quisquis ad apertas habet & obturat, facile obsurdescet, vel ad rugitum. Oculos tenebris affvetos, serena lux excecet potius, quam ut illuminet. Per DEUM ergo, per sacra vos obtestor communia. Nolite, viperino ausu, venentim peccatorum, quod semel placuit evomere, iterum reforbere.

* Luc. XXII, 31.

Esr. III, 12.

* Matth. XVIII, 34.

AD LAPSOS.

Quid vero tandem ex hoc Textu & Themate in vos, quotquot extra gratiam constitutos, aut ea excidisse conscientia coarguit, redundat emolumentum solatiive? Legimus, dicetis, audimusque verba, eaque *prima specie dura, tractatu tristia*, qui ergo queant esse ulla ratione nobis læta? *Impossibile est ut lapsi renoventur ad pœnitentiam*: An ergo, hosti misericordiae & interfectori pœnitentiæ *NOVATO*, quem Pa-

(b) LAP-
SIS.

(c) ne desperent.

tres, quem Augustanæ confessionis socii refutarunt, victas
 palmas dabimus? Absit & hoc. Præstat motos despera-
 tionis fluctus componere! Scopum & objectum adhorta-
 tionis Paulinæ decet observare. *Ad quos? & quo animo con-
 siliisque? scribat Paulus attendendum.* Loquitur ad stantes, lo-
 quitur ad hos asperius? verum animo à relapsu deterrendi,
 ut bene stantes, à securitate, à lapsu præcipiti, & causa illius,
 superbiæ typho, revocet. Hos gratia DEI rite utentes, ne
 eadem abutantur ad scelera, territat quidem, sed sine omni
 periculo desperationis. Ad aliam palæstram spectant *LAPSI.*
*Si ad hos verba dirigeret Apostolus, utique, more suo, verteret
 mutaretque Stylum.* Servat namque, velut prudens in domo
 Dei oeconomus, hoc monitum Judæ versu 23. *hoc discrimen,
 Lapsorum ut misereatur: Stantes autem cum timore velit servatos.*
 Stantibus ergo ostendit gravitatem lapsus, ne labantur. Pro-
 lapsos si fuisset allocutus, eosdem ablegasset ad Petram in
 Israele positam, sed ad *ἀνάστασιν*. Lapsos compellasset eodem
 quo Angelum Ephesinum *Apoc. II, 4.* Servator allocutus fuit
 sermone: *Hoc adversus te habeo, quod charitatem primam reli-
 queris. Memor itaque esto unde excideris? Cur vero? An ut
 desperes? Absit. Sed ut agas pœnitentiam, & prima iterum fa-
 cias opera.* Lapsos, si asperius agere placuisset, cœpisset
 affari ore Petrino. *Act. VIII, 20-23. Peccatum tuum tecum est
 in perditionem, Non est tibi, pro nunc, pars aut fors in verbo hoc
 Evangelico. Eccur vero? An quia DEUS vult perdere,
 quia Evangelium negat, aut quia male versus pœnitentem
 est animatus? Neutiquam. Sed quia cor tuum minus rectè se
 habet erga DEUM.* Igiturne desperandum? Ne hoc quidem:
 Fac autem istud: *Resipiscito à tua malitia, & rogato DEUM, an
 fors remittatur tibi mala cordis tui cogitatio?* Ergo, inquis, sub-
 dubitat Apostolus de remissione? Fateor id, & largior: Sed
 qua de causa? An Deo est *ἀδύνατον* remittere & convertere?
 Nemo sobrius id asseveraverit. Difficultas omnis, causaque
 dubitandi penes Simonem refidet: *Cujus cor turgēt felle
 amarissimo & complexu injustitiæ constrictum tenetur.* Paucis:
 distin-

Distingue objecta, distingue auditores, & concordabit Scriptura. *Iusto ad scelera despectenti, mortem minatur; Impio ad justitiam redeunti, vitam promittit* Ezechiel Cap. XVIII. Alia voce Pater aufugientem *Acolastum* persequitur, alia reducem, & post ictum sapientem, compellat. Aspero sermone *sanos*, ne insanire incipiant, corripimus *liberos*; blando *ægros*, ut recreentur & resipiscant: Ne securè navigans *naucleus* in scopulos arasque impingat, sonora elataque voce revocatur. Ne declinans a justo tramite *viator* præceps fiat peratque, horrifono clamore eum invadimus. Contra vero facto naufragio, præcipitioque peracto, eosdem miti, flebili, & *συμπαιθείας* plenissima Threnodia iterum, ne desperent, erigimus. *Legales minæ* inserviunt malo averruncando, Evangelicæ promissiones bono promovendo. Illas audit renatus sine noxa, has relapsus cum fructu. Resipiscere volentem fulmine Sinaítico non percellit DEUS, nec deficere volentem demulcet Sioneis promissis. Pono jam quem piæ vestrum tanto gratiarum divinarum excidisse fastigio: Quid heic pro Relapso vel consilii superest vel auxilii? Dixero:

Exquirito, excutito, quisquis es relapsus, abditos recessus, intimaque cordis Tui penetralia, quo constet tibi qualia ea sint, aut esse debeant? Inquirito ante omnia: An post tantum lapsum horreas lucem Patris, detesteris *donum* cœleste, horreas *participium* S. Spiritus, averseris *Evangelium*? An post hoc flagitium *pergere* placeat, & perseverare? An averseris *Filium DEI crucifixum*, in eundemque sis hostiliter animatus? An postquam corde defecisti, opere crucifixisti, ore quoque *ludibrio* habuisti, id omne, ex quo factum est, adhuc allubescat? Hoc si affirmaveris, hoc si conscientia tibi exprobraverit, utique non solum *status* tuus, o! peccator, est *deploratus*, sed & spes omnis melioris vitæ planè decollat: Pro hac enim rerum tuarum conditione, res est desperata. *Contra* si excutiendo serinia cordis tui deprehenderis contrarium, spes superest. Tuammet ergo per-

(β) ut se probent.

contare

contare mentem: An piget *defecisse*, tædet *crucifixisse*, pudet *illusisse*? An gravis hic Satanae susurrus? *Pecca, Perge, Persevera*? Si fuerit, neutiquam gratus, sed gravis. Benè. Spes superest eximia! Porro sciscitare: An *tenebras* in quas incidisti perhorrescas? An *spolium* à Satana factum, tuamque inopiam detesteris? An averseris subinde *Commercium*, cum impuro & ad scelera raptante Genio? An diras & maledicta *legis*, cum suspiriis gemitibusque persentiscas? An *tormina conscientiae*, in quæ post prægustum cæli incidisti, te cum sensibili dolore excrucient? Si ita est: Spondeo, spem superesse de sic animatis; atque adeò eorum conversionem non esse, impossibilem, ut dicere haud verear, jam hoc ipso posita esse rudimenta ad contritionem, quæ fidei est anteambulo. Namque si verum apud se angorem lapsus senserit, si dolor hic cum fremitu contra DEUM non fuerit conjunctus, si haud fuerit cœcæ desperationis tormentum, aut stridor ejulantium desperabundorum: Si accesserit ad angorem, subverecunda faciei confusio, & ingenua pœnitendorum operum detestatio: Tum utique spem superesse spondeo, animoque non esse despondendum jubeo. Inchoamentum enim hoc est pœnitentiæ non pœnitendum. Maximè si prolapsi incipiant, repedando quasi, ad pristinae probitatis apicem subrepere. O Læta in bono incrementa, si cœperis: *Primo quidem* gradum sistere, scelerum cursui sufflamen injicere, ludibria Crucifixo impacta abominari, atque horripilari ad illecebras, quæ ad cadendum invitant aut necessitant. *Tum porro* si cœperis deflere jacturam pristinae dulcedinis, anhelare bonum verbum Evangelicum; Denique auxilia gratiæ & participium Sacri Spiritus exoptare, quo donum cœleste degustes & luminis gratiosi radiis iterum beeris. Hæc desideria, si extiterint intra præcordia: Scito non solum spem superesse, sed insuper *jam aliquid rei adesse*. Harum enim rerum quisquis primas lineas rudemque ideam, sed vivis depictam coloribus, in anima observaverit: Hic credat velim se jam stare in repagulis, & in eo esse ut per

limina

limina gratiæ in ipsa irrumpat penetralia. DEUS enim, qui, velut fons & largitor omnis boni, hunc, debilem licet adhuc, appetitum pristinae felicitatis excitavit, idem quoque suscitabit deinceps eosdem igniculos, donec, post sacram hanc famem, sitimque, enixissimum oriatur Dei Christiq; desiderium; quod, si non ipsissima *fides est*, certe grande fidei autoramentum. Tum quippe, quod lapsus est *αὐθιγα*, DEUS, qui perstat perpetim, ipsemet faciet. ILLE aratrum legis sustinentia, semen Evangelii suscipientia, cœlestis favoris nimbos sitientia corda, ut ut perplexissimo *sentimento* fuerint hactenus similia, ita emolliet, ut ferant fructuum affatim, operumque suorum proventum tandem comedant in perennatura æternitate. Quicquid enim vobis homuncionibus est impossibile; Id potest, quod nihil non potest, Numen cunctipotens. Hoc faciat; quod vestra fieri interest, & Fiet! Amen.

SUSPIRIUM.

VII.

ORATIO.

Tu vero, *Pater supreme*, qui habitas in luce inaccessa, Paterq; audis luminum, *illumina* sis tenebras nostras, & errores operaq; tenebrarum protinus fugato. *FILI DEI vivi*, cœleste & supremum Patris *donum*, dona te nobis, da fidem quò credamus, auge fidem ut te susceptum retineamus, quo scilicet videamus & gustemus, quam suavis Tu sis o DOMINE. O *Spiritus benigne*, fac per Christum tui evadamus, maneamusque *participes*. Habita & ambula in nobis TRINUNUM NUMEN. In primis fac medullitus sentiamus *dulcedinem verbi Evangelici*, & ea degustata, cum parrhesia exultemus! Edulca, quæso, fel virulenti, quod vivimus, seculi; crucis inamarescentis molestias, *gustu illo virtutum cœlestium* lenito. Ut instar Jonathanis melle Evangelii prælibato, novum oculi lumen, novum robur artus nanciscantur, atq; sic refocillati fortius in Allophylos insurgamus, donec fuerit debellatum. Interea nos perducito quousque hac in parte aut Tibi placuerit, aut nobis profuerit. Da *luminis*, da *fidei*, da *spiritus*, da *suavitatis* tantum *sensum* quantum fat tibi visum, nobisque salutare fuerit. Dum assequamur culmen illud bonorum, quod pro tuarum gratiarum modulo fas est attingere. Grates interea immortalis Tibi, omnis boni autori,

G

solvi-

solvimus immortales, quod *stantes* nosmet *per convertentem gratiam* duxeris de virtute in virtutem. Largire autem PATER OPTIME & Maxime plus, ultra id quod dedisti indebitè. Concede sis post convertentem gratiam, *donum perseverandi in bono*, & bonum Tuum, qui à lapsu *preservat* volentes, Spiritum impertire. Ne scilicet quisquam nostrum, maximo suo malo, experiatur, quæ quantaque mala maneant à Deo vivo *desciscentes*, & in peccata proæretica conscientiamque devastantia procedentes. Accensam quæso *luculam fidei* servato, ne per tenebras scelerum errorumq; obruatur extingvaturq;. Languentem nostræ *fiducia manum*, novo armato robore, quo quod accepimus semel clinodium, ad nostram usque *ἀπολύτρωσι* retineamus firmiter. Refocilla sis remissos, ob carnis conjugium, *Spiritus nostros*, copia sacri Tui *Flaminis*, eumque serva in nostris visceribus. Abstergito obrepentem sæpissimè, ob copiam qua abundamus, Evangelii *nauseam*. Et, ne ad sanguinem ultimumque usque Spiritum resistentes depugnantesque, lassatas in finem manus demittamus, *brabeo illo cælesti*, quod eminus cernendum prostat, nos erigito, quo, re quasi conclamata, novos ad certandum animos sumamus. Firma sis, o Petra nostra, gressus nostros *ne cespitemus* in via, aut *precipites ruamus* per invia. Fræno errantes regito, sufflamineque injecto ruentes à prolapso revocato. *Oculos illumina* intellectus, quo Christum semper videamus crucifixum, & *nunquam iterum crucifigamus* rideamusque. Denique, & ad vivum & profundissimè, mentibus inculpito nostris quanti Servatori nostro, nostra constiterit, redemptio. Tandem, o Ter sancta TRIAS, TE supplex adoro venerorq;. *Stillare* jube verba tua, *super hoc agro*, vineaque tua. Exaudi Sponsoris nostri, measque, quas ipsius meritis fidens facio, (cætera servorum Tuorum abjectissimus,) preces & suspiria, pro *stantibus* pariter & *lapsis*. Ut *illi* perstent, hi resurgant. *Illi* utiles sibi, Dominoq; gratos, ferant fructus, hi à maledicto & flammis absolvantur. Atque sic, quotquot heic adsunt, per Tuam *Pater gratiam*, *Tua Nate merita*, Tua Sancte Spiritus *auxilia*, servati ab interitu, serventur ad salutem æviternam. Hoc fac Domine, & benedic, ob semen benedictum. AMEN!

Datum der Entleihung bitte hier einstempeln!

1. Nov. 1999

2. Jan. 2000

SÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

2 0546519

